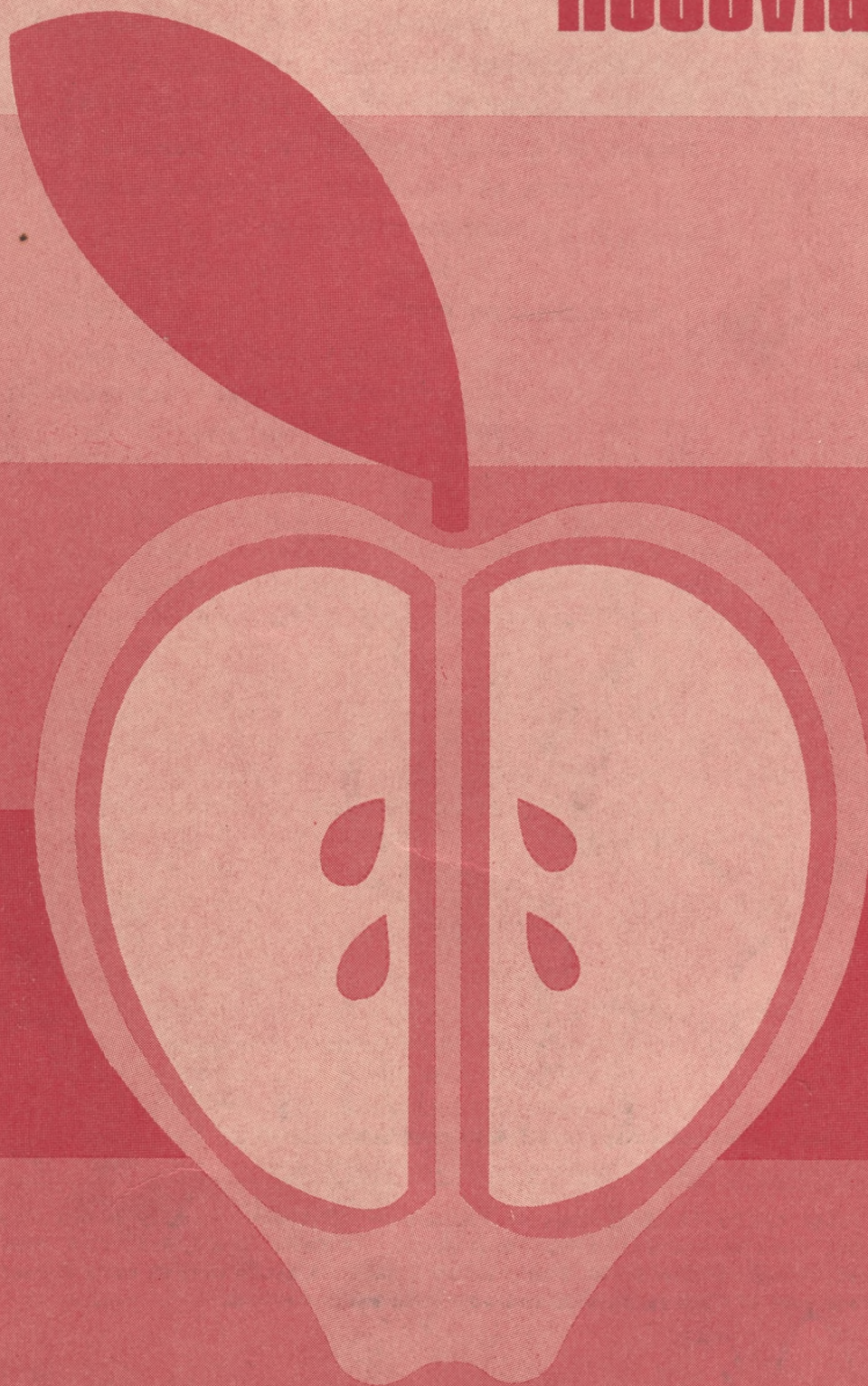

rugsėjis/september 1978 8

laiškai lietuviams

TIKINČIŲJŲ BENDRUOMENĖ BE KUNIGŲ?	253	A. Saulaitis, S.J.
VAKARO ŠEŠĖLIUOSE	256	Dalia Staniškienė
ADOMAS JAKŠTAS-DAMBRAUSKAS	260	Jonas Miškinis
KELIONĖ APLINK PACIFIKĄ PER 80 DIENŲ (III)	262	Juozas Vaišnys, S.J.
BENDRUOMENĖS PANORAMA	266	Stasys Yla
NAUJOJI ŪKINĖ SANTVARKA	273	P. Daugintis, S.J.
ŽMONĖS, SU KURIAIS DIRBAME	275	G. Matulienė
DIENA BE DŽIAUGSMO	277	Teresė Kezienė
SŪNŲ MOTINOMS	279	R. M.
PRAŠAU. . .	280	D. Lukšys
TAI PRIKLAUSO NUO MŪSŲ	281	Dr. K. Valiukienė
KALBA	283	J. Vaišnys, S.J.
TĖVYNĖJE	284	D. ir G. Vakariai
TRUMPAI IŠ VISUR	287	J. Pr.

Šis numeris iliustruotas Algirdo Grigaičio nuotraukomis.

LAIŠKAI LIETUVIAMS (Letters to Lithuanians). Published monthly except July and August, when bi-monthly, by the Jesuit Fathers of Della Strada, Inc., 2345 West 56th Street, Chicago, Illinois 60636. Yearly subscription \$6.00, single copy 60 cents. Second class postage paid at Chicago, Illinois, and additional mailing offices.

TIKINČIŲJŲ BENDRUOMENĖ BE KUNIGŲ?

A. SAULAITIS, S.J.

Kalbėdamas bendrabrolio pranciškono 25 m. kunigystės šventėje, kun. Placidus Barius labai rūpestingai atkreipė dėmesį į temą "Lietuvos išeivija be kunigų" (išspausdinta "Šv. Pranciškaus varpelyje" 1978 m. balandžio mėn. nr.): "Šiuo metu Romoje, šv. Kazimiero kolegijoje, iš visos lietuviškos išeivijos studijuoja tik penki klierikai. Per paskutinius 4-5 metus visame laisvame pasaulyje, įskaitant Jungtines Amerikos Valstybes, P. Ameriką, Kanadą, Australiją ir Europą, buvo iššventinti tik 5 lietuviai kunigai. Per tą patį laikotarpį dėl ligų, senatvės, asmeniškų priežasčių ir mirties mes netekome 70 kunigų".

Toliau jis kalba apie ateities galimybes, kurios, aišku, pagrįstos dabartine padėtimi, jei nebūtų kokių ypatingų pasikeitimų pasaulio politikoje ir panašiai.

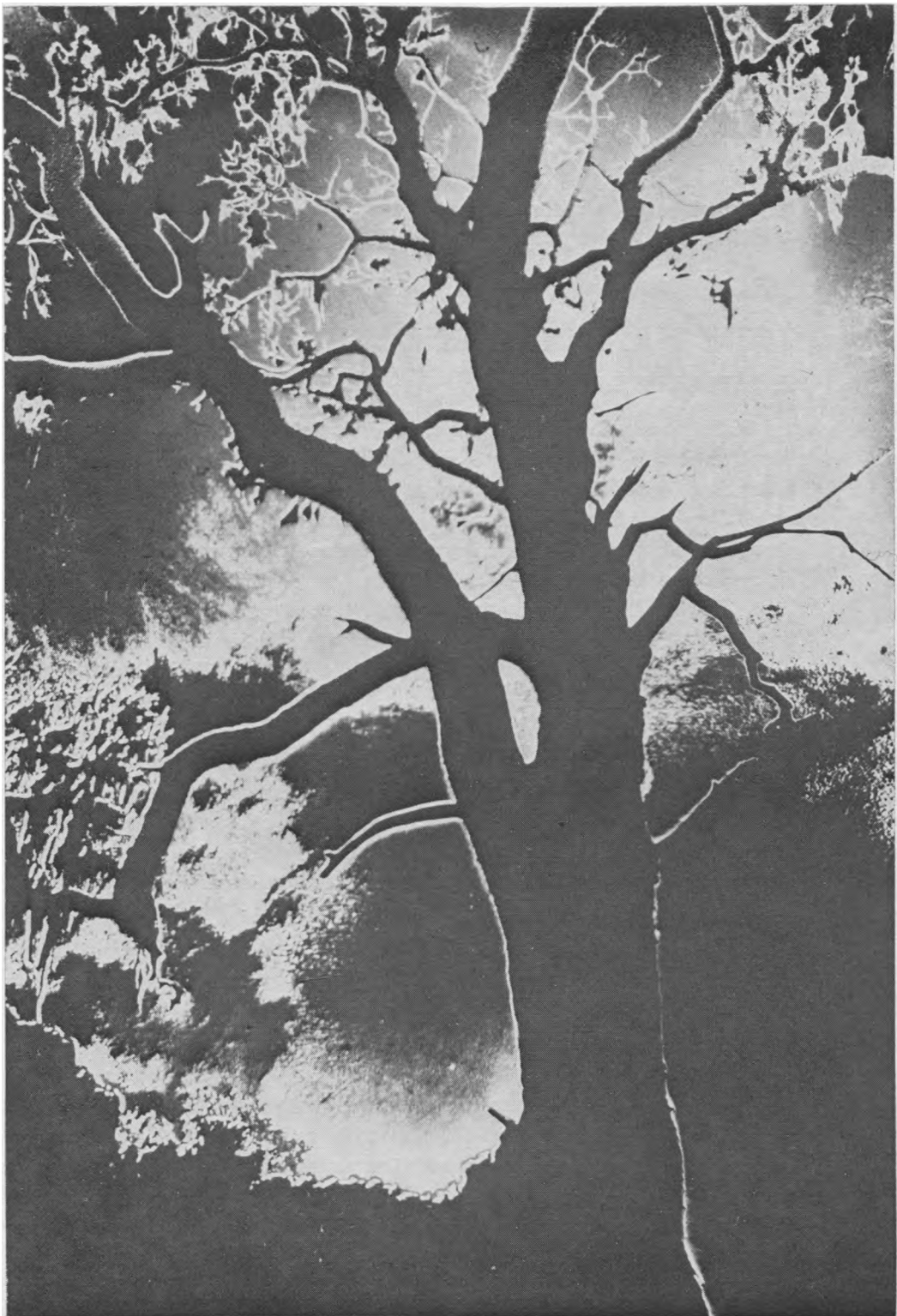
"Dabar laisvame pasauly dar yra apie 600 lietuvių kunigų. Tačiau tas nemažas skaičius yra labai apgaulingas, nes tik apie 20 kunigų yra jaunesni negu 50 metų, o apie 70% visų išeivijos kunigų artėja prie 70 metų arba juos jau yra peržengę. Vadovaujantis gyvybės draudimo bendrovių amžiaus numatomumo skale, po dešimt metų lietuvių kunigų išeivijoje dar bus apie 300, bet iš jų tik 10%, arba apie 30 kunigų, bus tarp 45 ir 65 metų amžiaus, o 90%, arba apie 270 kunigų, bus seneliai po 70, 80 ar net daugiau metų".

"Dešimt metų prabėgs labai greit... Mums reikia jaunų vyrų, kurie mūsų tarpe tęstų Kristaus pradėtą darbą".

DVASININKAI KATALIKŲ BAŽNYČIOJE

Savaime suprantama ir iš patirties (pvz. Sovietų Sąjungoje) aišku, kad savo būdu lengviau išsilaiko tos tikinčiųjų bendruomenės, kurios iš tradicijos neturi dvasininkų arba hierarchijos, kuri būtų labai svarbi, kaip pas katalikus. Mahometonai, izraelitai, kai kurios protestantų bendruomenės nuo seno didesnę dalį atsakomybės palieka žmonėms, kurių pareigos, veikimo būdas ir galimybės lankstesnės, negu labiau civilinės valdžios pavyzdžiu išsivysčiusi autoriteto struktūra.

Tuo pačiu Katalikų Bažnyčioje, tur būt, gyviausi kraštai yra tie, kurių pagrindas yra sąmoningi tikintieji, jautresniuose dvasininkuose iššaukia pasitangas ir institucinėje Bažnyčioje gyviau veikia bei mąsta.

Algirdo Grigaičio nuotrauka

Dėl šių priežasčių ir dėl specifinių išeivijos aplinkybių lietuviška veikla vienu ar kitu būdu glaudžiai susijusi su dvasininkija, su kunigais, vienuoliais ir vienuolėmis, kurie eina įvairiausias pareigas ir išlaiko ar veda įvairiausias išeivijos lietuvių įstaigas bei darbus.

Šių dvasininkų (ir dvasininkių) darbas turi dar praktišką pusę, kad kai kuriais atvejais (jeigu ne bent 51%) kunigą ar seselę laikyti visuomeninėse pareigose yra daug pigiau, negu tinkamai apmokėti pasauliečiui. Parapijos eina savo įprastiniu keliu (sekmadienio rinkliavos ir pan.) lėšų reikalu, vienuolijas išlaiko tie, kurie apie pinigus tiek nesirūpina. Neinant giliau į šį klausimą, reikėtų tik teigti, kad ateityje tokia darbo jėga išeivijos reikalams, jeigu ji ir atsiras iš pasauliečių tarpo, negalės būti tokia pat nebrangi.

RELIGINIŲ CENTRŲ TINKLAS

Senais laikais sakydavome, kad JAV yra 123 lietuvių parapijos (skaičių lengva atsiminti). Per dešimtis metų nejudamų pastatų apylinkės keitėsi, lietuviai dėl įvairių priežasčių kūrėsi kitur. Šiandien tiek lietuviškų parapijų nebėra, tokių, kuriose būtų lietuviška dvasia, jeigu ir ne kalba. Tur būt, visose likusiose yra bent po lietuvių kunigą, o gera dalis lietuvių kunigų dirbo, dirba ir dirbs kitose parapijose (ar religinėse įstaigose). Apgaulingas, kun. Bariaus žodžiais, ir dabartinių kunigų skaičius – 600, nes tik dalis gyvena ir dirba tarp lietuvių. Lygiai tiek pat apgaulingas bus už dešimties metų 300 lietuvių kunigų skaičius išeivijoje. (Šiuo metu iš maždaug 60-35 lietuvių kunigų Pietų Amerikoje apie 30% bent dalinai veikia prie lietuvių).

Kokį galima įsivaizduoti religinį aptarnavimą ar pastoraciją už dešimt metų, kai kiekvienam centrui (parapijai, įstaigai) tebus po vieną kunigą, ir tai pensininko amžiaus? Jeigu būtų įmanoma įžiūrėti praktiškas galimybes, ar nevertėtų jau šiandien statyti ant uolos, užuot kapsčiusis po smėlį rytoj?

Iki 1917 metų, kai buvo priimta galutinė

kanono teisės forma, Katalikų Bažnyčia nebuvo visiškai perėjusi į teritorinę sistemą, o bent kiek rėmėsi romėnų asmens teise. Panašesnė yra išeivių galvosena, kuri irgi pagrįsta asmenimis, o ne gyvenama vieta. Todėl išeities reikėtų ieškoti čia.

Lietuvių pastoracija tada remtųsi platesne teritorija ir neteritorine dvasininkų atsakomybe. Vyresnio amžiaus, sveikatos stokos ar darbo pririšti kunigai būtų talkinami judresnių, kurie veiktų kaip vienetas ir pagal gerai suplanuotą lentelę apkeliautų ne tik tradicines vietas, bet ir naujai įsikūrusias lietuvių bendruomenes. Visi tada tikrai mokės gyvenamojo krašto kalbą, bet patarnavimai lietuvių kalba ir lietuviškoje aplinkoje bus pageidaujami dar daugybę metų, tikrai po tūkstantmečio pabaigos. Kaip mažai kunigų turinčiuose kraštuose vienas tarnauja keliolikai ar kelioms dešimtims sodybų, kaimų ar miestelių, taip būtų ir lietuvių atveju. Pamaldų, susitikimų ir pan. vieta keistųsi pagal gyvenamą vietą, neprisirišusi prie pastatų (nors ir gaila lietuviškas bažnyčias apleisti). Tokiu pagrindu veikia lietuvių pastoracija Venecueloje, Brazilijoje, Vokietijoje ir kitur.

DIAKONAI

Nespėlioiant apie pakeitimus visoje Bažnyčioje (vedusių šventimas kunigais Vakarų apeigose, moterų kunigystė ir kt.), lietuviams labai tiktų planuoti, kaip įsijungti į diakonų sąjungą, pradėtą didžiausiame katalikų skaičiumi krašte. Vedęs ar nevedęs pasaulietis diakonas padėtų akivaizdžiai Bažnyčiai grąžinti ir antrąją (šalia vidinio pašaukimo iš Dievo) pašaukimo medalio pusę – bendruomenės išsirinkimą. Kai didesnei lietuvių kolonijai nebebūtų kunigo, ji net galėtų susirinkti ir iš savo tarpo išrinkti kandidatą į diakonus, kuris įsipareigotų baigti tuo metu toje vietoje nustatytas studijas ir būtų vyskupo (kaip ir kunigai) paskirtas specifiniam darbui su lietuviais.

Diakonas galėtų lietuviškai ar lietuviškoje aplinkoje tarnauti įvairiais atvejais, kuriais šiandieną pageidaujame kunigo: vestuvės, krikštai, pamokslai, Komunija ir kt., nekalbant apie bendruomeninį, visuo-

meninį ar organizacinį darbą. Išrinkusi ir "sau pasiskyrusi" diakoną, kolonija imtųsi priemonių jį išlaikyti (nors daugeliu atvejų jis turėtų ir savo profesinį darbą raštinėje, įmonėje, kabinete ar klasėje).

EUCHARISTIJOS MINISTRAI

Vienas svarbių ir jautresnių tikinčiųjų tarnybos darbų yra lankyti senelius, ligonius, vienišus asmenis. Jeigu ir nebūtų daug jaunesnių asmenų, kurie religinį išgyvenimą sietų su lietuvių kalba, daugiau bus norinčių ar vertinančių lietuvių patarnavimą. Bažnyčioje jau daug kur įprasta turėti Eucharistijos ministrus. Jų pagrindinė pareiga – dalinti šv. Komuniją bažnyčioje ir ją nešti negalintiems mišiose dalyvauti.

KAPELIONAI IR RELIGINĖS

PROGRAMOS VEDĖJAI

Kitas būdas, jau neskaitant skaitytojų ir kitų tarnybų, lietuviškoje krikščioniškoje šeimoje padėti yra "kapelionai" arba religinės programos vedėjai. Jau turime seną "davatką" paprotį, kur kaime maldas vedavo ar kalbėdavo, vaikus pamokydavo kuri nors moteris. Tai būtų seno būdo perkėlimas į naujas aplinkybes. Prancūzijoje šiuo metu pusė religinės programos vedėjų ar pasauliečių "kapelionų" yra vyrai ir moterys nedvasininkai. Didelę dalį organizacijų reikalavimų tokie vedėjai gerai atliktų, jausdami tam tikrą pašaukimą ir būdami sujungti su visu lietuvių pastoracijos tinklu, sava vyskupija, kateketiniais ir kapelionų centrais.

Toks pastoracijos ar religinio aptarnavimo būdas vystytųsi sąmoningai, laiko ir sąlygų spaudžiamas. Jeigu viename mieste yra dvi ar daugiau lietuviškų parapijų, ar ne dabar laikas galvoti, kaip jas pamažu sujungti? Arba jeigu jos yra gretimuose miesteliuose – kaip kas mėnesį ar kitais protarpiais aptarnauti, nelaukus, kol nebus kam organizuoti? Arba praplėsti dar sėkmingiau negu dabar tolimesnių ir naujų vietovių lankymą – tiek pačių bendruomenių, tiek paskirų šeimų?

Aišku, lieka dar daug kitų galimybių. Jeigu administracija užsiėmė ir į pastoraciją

linkę kunigai "eitų į žmones", kaip sakoma, būtų jau daugiau jėgų ten, kur jaučiamas pageidavimas ar net troškulys tikėjimo pasaulyje.

VAKARO ŠEŠĖLIUOSE

("Laiškų lietuviams" konkurse premijuotas straipsnis)

DALIA STANIŠKIENĖ

"Pagaliau priėjau liepto galą", liūdnai pagalvojo Joana. Širdis smarkiai plakė, smilkiniuose tvinksėjo kraujas ir norėjosi tik verkti, verkti. Moteris ji buvo dar ne sena, o šiuo momentu jautėsi, lyg šimto metų našta jai slėgtų pečius. Dvasiškai ir fiziškai ji buvo visai išsisėmus. "Viešpatie, Viešpatie, ir kaip čia bus toliau?" – kankino neramios mintys. O dar priedo – taip šiandien nuvargus iš darbovietės sugrįžo. Ir ten visokios problemos nervus išstarpė. Staiga jai švystelėjo vilties kibirkštelė: juk tai sunki darbo diena kalta, kad ji taip nesusivaldė! Bet tą viltį tuoj išblaškė prisiminimas, kad tai ne pirmas kartas, kad "sprogsta" ji dažnai ir svarbiausia – dėl nieko! Nejaugi gali vis kaltinti orą, darbą ir blogą mėnesio laiką?! Joana jautė, kad tai ne atsakymas, o tik noras savo elgesį pateisinti. Ne, atsakymo reikia ieškoti kitur. Ir greitai, kol ji visiškai "nesubyrėjo"... Joana jautė, kad pradeda nebeapkęst savęs, savo šeimos ir viso pasaulio. Tas pyktis, kuris širdy nuolat atsiranda, darė ją apkartusią, nejautrią kitiems ir tiesiog varė iš galvos...

Pro pusiau užtrauktas miegamojo užuolaidas skverbėsi šilti besileidžiančios saulės spinduliai. Lauke kaimynės laistė žolę ir šnekučiavosi. Praburgzdavo mašinos. Pravažiavo vaikas ant triračio ir pranyko gatvės posūkyje. Kaip gera būtų tapti vėl vaiku, mažu nerūpestingu vaiku, geru vaiku ant triračio... Bet šiuo metu ji jautė neapykantą ir tam vaikui: kodėl jis gali važinėti linksmi besijuokdamas, o ji, čia viena užsidarius, lieti pykčio ir apmaudo ašaras...

Už durų pasigirdo vaikų balsai: du kažkuo nepasidalino, ginčijosi. Tada ir grįžusio vyro balsas, ir klausimas: "Vaikai, kur mama?" Ne, ji neatsilieps! Ji neišeis iš šio savanoriško kalėjimo už miegamojo durų, ji neatrąkins jų, ji nenori matyti klausiančių vaikų veidų ir sutikti vyro priekaištaujančių žvilgsnį. Ji čia bus, ir bus...

Balsai už durų nutolo. O gal ji jų tik negirdėjo, pasinėrusi pati savyje, ieškodama atsakymų savo sielos gelmėse. Vidinė audra tebesiautė, skaudėjo širdį ir galvą. Tačiau Joana prisivertė pergaltvoti šios dienos įvykius. Diena, rodos, buvo tokia pati, kaip ir daugelis kitų. Gal kiek neramiai naktį miegojo (tur būt, vakare ką nors netinkamo užvalgė), o atsikėlus teko gerokai skubėti ir visus raginti: sumuštiniai visai nemažai šeimai, pusryčiai, vaikų išleidimas į mokyklą ("palauk – palikai knygą, sumuštiniai ant stalo, šunelį išleisti užmiršai, duris uždaryk – musės lekia..."). Pagaliau ir pati galvotrūkčiais išlėkė. Mašinoj, laukiant prie lempos, kad pasikeistų šviesa, brūkštelėjo lūpas dažais, pataisė prieš tris dienas kirpykloj sušukuotus plaukus (blogai nugulėjau, šukuosena baigia susigadinti!). Darbe galas mėnesio, visi skuba, nekantrūs, viršininkas vos "labas rytas" temurmtelejo (ko jis surūgęs iš pat ryto? gal negana pinigų turi?..) Net ir kava ši rytą atrodė karti, neskani, o vėliau skubomis suvalgyti priešpiečiai kažkur "užkliuvo". Važiuojant namo, kelias buvo visai užsikimšęs. Pasirodo, priekyje nelaimė (kažkoks žioplys įvažiavo į stulpą šalia kelio – matyt, svajėjo apie dangiškus migdolus – tikras žioplys!). Galų gale sušilus, suplukus ir persitempus parsikapstė namo (nejaugi visas pavasario metas bus jau toks karštas?!). O čia, kaip tyčia, vaikai jos raščiuko nematė, vakariėnės net nepradėję ruošti, vienas spokso į televizijos ekraną (kad ta "durnių dėžė" greičiau sugestų – viena problema mažiau būtų!), kita į knygą įnikus...

Joanai net akyse pažaliavo (daugiau negu tos prakeiktos dėžės spalvos): "Jau gana! Aš jums parodysiu pasakėles skaityti ir tų kvailių ekrane žiūrėti, kai aš vos kojas

namo parvelku!" sušuko ji, vos įžengus į kambarį. Vaikai pakėlė nustebusias akis, pasižiūrėjo vienas į kitą ir susiraukė, lyg laukdami smūgio. "Gana!" dar kartą šuktelėjo, sviedė rankinuką ant sofos, piktą rankos mostu užspaudė televizijos mygtuką ir griebė dukros laikomą knygą, vos nesusplėšydama (kad lietuvišką knygą skaitytų, tai vis reikia raginti, o anglišką tai negali iš rankų paleisti!). Vienuolikmetis Jonukas tuoj pakėlė protesto balsą: bumbėjo ir aiškinosi, kad jis nieko blogo nedarė, o programa už penkių minučių baigsis, be to, mokytoja sakė... Bet jo balsas nutrūko, kai ji, lyg liūtė, šoko ant vaiko, kad derasi ir neklauso (jis visuomet bausis priešgina ir toks karštakošis – tur būt, į tėtę!). Tada ir vaikas pašoko ir ašarodamas sušuko: "Mama, tu jau visai 'nuts'!"

To tai jau jai buvo per daug: kaip tas pyplys drįsta ją taip vadinti! Visai nesivaldydama, ji šėrė vaikui per veidą ir, ašaroms deginant akis, palikus apstulbusius vaikus, skriste užskrido į viršų ir trenkė miegamojo durim, kad net dulkės pabiro (matai, padūkėliai siurblio tinkamai panaudoti tai nemoka...) Kliktelėjus raktui, ji krito ant lovos ir verkė, verkė; bet ašaros buvo pykčio ir apmaudo ašaros ir sielos jai nenuplovė, ir ramybės grąžinti nepajėgė...

Vidun slinko besiantinančio vakaro šešėliai. Kaimynės viena po kitos baigė laisvymą ir kalbas. Pamažu ėmė tilti žvilbrblių čirškėjimas kiemo krūmuose. Joanos pavargęs žvilgsnis perbėgo tamsėjančias miegamojo sienas ir užkliuvo už spintelės prie lovos: ten, paremtos lietuviškų ornamentų medžio drožiniu, tūnojo jos mėgstamiausių autorių dvasinio turinio knygos. Knygos... Kaip ji mėgo skaityti, kiek ji ten pakilios nuotaikos ir džiaugsmo patirdavo... Bet... jos lūpose švystelėjo ironiška šypsena: kas iš jų? Jose viskas taip paprasta, ten viskam yra atsakymai, visų problemų sprendimai. Smilkiniuose tvinkčiojo: tai tik knygos, gyvenime kitaip. Aš pavargus, išnervinta, aš negaliu tų atsakymų pritaikyti savo problemom. Aš gi negaliu pakeist savo natūros!

Bet kuo daugiau Joana save tikino ir teisingo, tuo stipriau kažkoks balsas giliai širdy priešinosi. Ir ji nejučiomis ištiesė ranką į knygas ir pradėjo jas vartyti, net nejausdama, ką daro. Kai kurios jau buvo apneštos dulkėmis, seniai neliestos (ach, tie vaikai, nė čia jie dulkių nenuvalo!). Kai kuriose buvo daug pabraukimų, žvaigždučių, prierasų, ir akys pradėjo juos godžiai ryti. Žodžiai tapo gyvi, posakiai įsikūnijo jos vaikų elgesy, vyro reakcijoj ir jos pačios silpnume. .. Nejaugi tai jos pačios pabraukta, nejaugi visa tai skaityta? (Juk dirbant taip maža laisvo laiko, taip reikia vis skubėti, kada gi galima prisėsti prie tokių knygų? Na, koks nors nuotykių romanas atsigaivinimui tai kas kita, juk tai reikalinga atsipūtimui ir užsimiršimui...)

Iš vienos knygos puslapių žiūrėjo į ją juodu rašalu pabrauktos raidės. Lyg varpai iš tolumos atskambėjo kažkada skaitytos ir tik pasąmonėj palikusios mintys: kuo daugiau motina nevaldo savo pykčio, kuo daugiau ji širsta ir jaudinasi dėl savo vaikų blogo elgesio, tuo labiau jie neklauso. O vakare, po tokios nuolatinių muštynių su vaikais dienos, ji būna emociškai išsisėmus, lyg kareivis po kovos. Ar tai ne jos atvaizdas? Juodos raidės smigo toliau į jos širdį: pykčio ironija yra ta, kad pyktis tik padidina kito asmens troškimą supykusį žmogų kontroliuoti. Ir iš tiesų, kas daugiau pralaimi – motina, ar vaikas, kada ji "išsprogs-ta"? Už kelių minučių vaikas toliau nerūpestingai žaidžia, viską užmiršęs ir atleidęs, o ji dar ilgą laiką sielos ramybės neatgauna, bekovodama su kaltės jausmu, kad pakėlė balsą ar ranką prieš vaiką...

Pyktis juk nekyla iš nieko, tai yra galvojojimo rezultatas. Pyktis, neapykanta sukelia visokias ligas, nemigą, nuovargį, veda į depresiją, į meilės praradimą. Štai mums kas nors nepatinka (kaip jai šiandien tas vaikų tysojimas prie televizijos aparato, kai reikia ruošti pamokas ar vakarienę), ir sprogstame, nes galvojame, kad jie nedaro tai, ką mes norime, kad jie darytų. Tas jausmas gali būti visiškai paraližuojantis mus ir fiziškai ir dvasiškai. O tačiau juk protu

galime suvokti, kad niekad pasauly (nė savoj šeimoj) nebus viskas taip, kaip mes norima. Kai mes supykstame, kai ko nors neapkenčiame, mes juk reikalaujame, kad tas žmogus, tas vaikas galvotų, kaip mes galvojame, ir būtų toks, kaip mes norime, kad jis būtų. Bet žinome, kad taip nebus, kad visuomet bus ir kitaip galvojančių, kad labai dažnai kiti elgsis ne taip, kaip mes norime. Tad kiekvienoj tokioj situacijoj, pasirinkdami pyktį, mes skaudinam ir žeidžiam save. O mūsų pyktis nieko nepakeičia, nepasiekia. ..

Visos šios mintys dabar Joanai stojos kambario prieblandoje gyvais pavyzdžiais iš jos pačios gyvenimo. Kokia ironija: čia pat ant stalelio gulėjo paveikslėlis su kasdien tariamais maldos žodžiais: "Viešpatie, leisk man ramiai priimti tai, ko negaliu pakeisti, duok drąsos pakeisti tai, ką galiu, ir išminties žinoti skirtumą tarp tų dviejų.. Kaip dažnai tos išminties jai dar trūksta!

Jos mintys vėl sugrįžo prie knygų. Kodėl tuomet mes griebiamės neapykantos, pykčio ydų, kodėl jas tiesiog puoselejam, jei tuo nieko nelaimim, jei tik mūsų ir kitų gyvenimą tuo nuodijam? Ir vėl ji pajuto tą bejėgiškumą, kurį pergyveno, kai vienuolikmetis pakėlė prieš ją balsą: kaip jis drįsta man prieštarauti, juk aš jo motina! Ji jautėsi tokia bevertė.. . Bevertė?! Juk tai gal ir yra dalis atsakymo: tas bevertiškumo jausmas ir priveda mus prie tokio elgesio, prie savęs nevaldymo. Kad galėtumėm ramiai priimti kitų netinkamą elgesį ir nepadaryti tai *savo* vidaus problema, pirmiausia ir turime pajusti savo vertę, turėti savim pasitikėjimo. Ha! Va, čia ir kelio galas – galvojo Joana. O kur jo gauti, to savim pasitikėjimo? Kodėl aš turiu jaustis verta, kai taip viskas nesiseka, taip visi, rodos, prieš tave...

Už lango, lyg varpelis, vėl nuskambėjo nerūpestingas juokas. Joana nejučiom šyptelėjo, nors širdį dar vis peršėte peršėjo. Iš sąmonės išniro kažkur skaityti ir į kažkam dovanotą knygą įrašyti žodžiai: juokis, ir pasaulis juoksis su tavim; verki, ir verksis viena. .. Tikrai, ji visiškai viena da-

bar su savo mintim ir savo skausmu. O ten kažkur pasaulis juokiasi, lyg jokių rūpesčių šioj žemėj nebūtų... Bet ar jos ašaros tuos rūpesčius sumažina? Gal tikrai per mažai juoko jos gyvenime. Juk ir knygos rašo, kad reikia mokėt žiūrėt į gyvenimą su šypsena, reikia mokėt pasijuokti ir iš savęs, ir iš savo problemų. Kai nuoširdžiai šypsaisi, neįmanoma pykti tuo pačiu metu. Šypsena užkrečiama: ji įneša mažytį spinulėlį ir į kito gyvenimą.

Joanos mintys nukrypo į netolimą praeitį ir visus tuos kartus, kada savo šypsena, geru žodžiu, maža paslauga ji praturtino kitus ar kada kiti pradžiugino ją. Kiek toki momentai reiškia! Su dideliu malonumu ji prisiminė tą dieną, kai vyras jai į darbovietę atsiuntė gėlių puokštę... Arba tą kartą, kai, sūnui smarkiai kažko supykus ir pradėjus šaukti, ji priėjo prie jo, jį apkabino ir prispaudė prie širdies... ir jis nustojo blaškytis ir aprimo... Viešpatie, juk tai tas pats sūnus, kuris šiandien ją taip ižeidė! Ižeidė ją?! Joanai pasidarė karšta: o kai ji mušė, ar ji prisiminė, kad ir jis žmogus, su savais jausmais. Dievo sutvertas ir duotas jai tik mažai valandėlei šioj žemėj – ir skirtas Amžinybei? Kad ir jo jausmus reikia pripažinti, ir jį reikia gerbti... .

"Viešpatie, Viešpatie", sušnabždėjo Joana. Ir tylantys garsai lauke jai lyg pritarė. Vakaro tyloj ji pajuto, kokios neišmatuojamos vertybės Dievo akyse yra jos vaikai, vyras, visi draugai ir priešai ir ji pati. Ji pamatė, kad jos pyktis ir jaučiama neapykanta sau ir kitiems – tai pažeminimas tos didelės vertybės, tos neįkainojamos Dievo dovanos...

Ji padėjo atgal vartytas knygas ir pamėmė vieną, stovinčią atskirai. Paveikslėlis žymėjo raudonu pieštuku pabrauktus žodžius: "Aš jums palieku ramybę, duodu jums savo ramybę. Ne taip aš ją duodu, kaip duoda pasaulis". Vakaro šešėliai paslėpė žodžius, bet ji juos žinojo atmintinai. Žinojo ir daugiau: Jis nepažadėjo atimti skausmo, problemų, vargų, bet pažadėjo širdies ir sielos ramybę, savo ramybę... Jei šį rytą ji būtų tuos žodžius perskaičius. .

Lyg ekrane, prieš jos akis vėl prabėgo praėjusi diena. Visus įvykius ji dabar pamatė visai kitoj šviesoje. Neramiai miegojus – tur būt, todėl, kad vakare per daug apie save ir savo "rūpesčius" galvojo, o gal net savęs gailejosi – ryte nerado minutėlės susikaupti ir paaukoti visa Jam. Skubėti teko todėl, kad vakare tingėjo paruošti sumuštinus. Pati beskubėdama ir vaikus sunervino (ar pasaulio galas, jei viena, kita muselė vidun įlėks?). Šukuosena dar visiškai neblogai atrodo; prisiminė, kad bendradarbės net vėliau pagyrė. Viršininkui ir ji neparodė didelio draugiškumo: juk ant jo pečių didelė visos firmos finansinė atsakomybė. Be to, gal šį rytą jis blogai jautėsi, juk buvo porą dienų sirgęs. Galėjo ir ji geru žodžiu, šviesiu veidu jo nuotaiką pakelti. Priešpiečius skubėjo valgyti, nes norėjo spėti į krautuvę nulėkti, naujų madų pasižiūrėti. Be reikalo. Būtų geriau, ramiai pavalgius, pailsėjus ir po pietų daugiau darbo atlikus. Važiuojant namo, žmogus, dėl kurio nelaimės užsikimšo greitkelis, gal turėjo širdies priepuolį, o gal šiaip kas ant kelio pasimaišė. Galėjo ji tą laukimo laiką panaudoti pasimelsdama, padėkodama Dievui, kad leidžia jai gyventi tokią gražią pavasario dieną, kad jokia nelaimė jai neatsitiko. Juk mašinų virtinės negalėjo persokti, tai kam plėšytis – vėsinaujant mašinoj sėdėti gi nebuvo blogai, radijo bangomis skambant gražiai muzikai. Va, ten tiems nelaimę ir susigrūdimą tvarkantiems ir tam vargšeliui, kurio mašina stovėjo įlenkta – tai ne pyragai. .. Namo grįžus, per skubėjimą ir susinervinimą net neapsižiūrėjo, kad jos raščiukas nukritęs po stalu, ir vaikai jo net nematė. Televizijoj (vėliau sužinojo) sūnus žiūrėjo mokytojos rekomenduotą specialią programą, apie kurią kitą dieną klasėj jie kalbėjo. O knygą duktė norėjo užbaigti, nes tą vakarą turėjo atiduoti. O sūnaus reakcija buvo jos pačios iššaukta. Jis jos ižeisti tikrai nenorėjo – juk jis jautėsi neteisingai užpultas. O ji tuo momentu tikrai turėjo jam atrodyti "nuts", kaip jis išsireiškė. Pagaliau kuo ta spalvota dėžė kalta? Juk ten ir gerų programų pasitaiko, mėgsta ir ji pati kartais

pažiopsoti. Ar vaikai kalti, kad ji pavargus sugrįžo? Ji pati savu noru išėjo dirbti, badu gi jie nemirtų, jei ji namie sėdėtų. Knygos... Ji turėtų džiaugtis, kad vaikai mėgsta skaityti (ir ji pati daug skaito); o kad lietuviška knyga mažiau traukia, tai nenuostabu: jiems juk angliškai lengviau, be to, angliškų knygų toks didelis pasirinkimas! Žinoma, Jonukas dabar priešgina. Toks jo, tur būt, amžius; bet dažnai ji pati kalta: galėtų tų ginčus ir nesantaiką sukeliančių situacijų išvengti ir pozityviai prie jo prieiti. Vis jį moko, taiso, sako, ką jis negerai daro, o taip retai pagiria. Vaikas gi daug gerų savybių turi, kurios lieka užmirštos. Skaudžiausia kad nesusivaldžius pakėlė prieš jį ranką. Žinojo, jis tuoj užmirš, bet jai dar ilgai skaudės. Ir koks tai pavyzdys kitiems vaikams!! Kada nors juk ir jie augins savus vaikus... Ir kam ji kaltina vaikus, jei namuos randa dulkių? Vaikai liks vaikais: su-

valys tik ten, kur jiems liepsi; palubėse dulkių tikrai neieškos (be to, jos miegamąjį jiems niekad net nebuvo sakytą valyti...).

Šešėliai sklaidėsi, gatvėj užsižiebė šviesos. Gamta rimo, ruošėsi nakties poilsiui.

Joana žinojo atsakymą. O ne, tai nebuvo magika ar stebuklas! Jei ji pajėgs save nugalėti, savo pykčio ydą sutramdyti, tai bus tik didelių pastangų vaisius. Jai dar toli nuo to. Viena, savom jėgom ji to nepadarys. Bet ji jau žinojo, kur ieškoti stiprybės ir pagalbos.

Moteris pakėlė akis į mažą medinį kryželį, nuo vestuvių dienos kabantį jų kambaryje. Ji prisiminė antroj pusėj įrašytus žodžius, ir jos veidą nušvietė šypsena. Lauke jau buvo sutemę, o jos širdy įsižiebė vilties žiburėlis. Pažadėta ramybė dideliais, lėtais žingsniais artėjo į jos sielą.

Joana atrakino duris ir ryžtingai žengė į tylų koridorių.

ADOMAS JAKŠTAS-DAMBRAUSKAS

JONAS MIŠKINIS

Šių metų vasario mėn. 19 d. sukako 40 metų nuo prelato Adomo Jakšto-Dambrausko mirties. Jis buvo gimęs 1860 m. rugsėjo mėn. 9 d., o mirė 1938 m. vasario mėn. 19 d. Jakštas buvo garbingas kunigas, poetas, literatūros kritikas, mokslininkas, žurnalistas, pedagogas, plačiai žinomas visuomenininkas.

Vaikystės dienas jis praleido tėvų namuose, Kuronių kaime, Ukmergės apskrityje. Žiemomis gyvendavo pas savo gimines prie Pagirio miestelio. Čia jis pramoko lietuviškai skaityti ir rašyti. Pirmąsias mokslo žinias gavo dėdės advokato Vaičiūno rūpesčiu. Sulaukusį 11 metų pasikvietė kitas dėdė. Kriukių klebonas S. Dambrauskas. Jo pastangomis Adomas buvo paruoštas į gimnaziją.

1872 m. jis įstoja į Šiaulių gimnaziją, kur pasižymi dideliais gabumais. Visi mokslai jam gerai sekėsi, bet labiausiai matematika. Būdamas V klasėje, jis savarankiškai tyrinėjo geometrines teoremas. Baigęs gim-

naziją, 1880 m. įstojo į Peterburgo universitetą, matematikos fakultetą. Jautė, kad jo pašaukimas kitur, todėl po vienerių metų studijas nutraukė ir įstojo į Žemaičių kunigų seminariją Kaune. Iš čia po trejų metų buvo pasiųstas į Petrapilio kunigų akademiją. Ją baigė teologijos magistro laipsniu 1888 m. Tais pačiais metais birželio 29 d. buvo išventintas kunigu ir paskirtas Panevėžio realinės gimnazijos kapelionu.

Tačiau Rusijos caro valdininkams jis neįtiko, nes priešinosi mokinių rusinimui. Jis tuoj susikirto su gimnazijos vadovybe. Pagrindinė ginčo priežastis buvo lietuvių mokinių vertimas caro dienomis melstis cerkvėje. Už šį pasipriešinimą kun. Dambrauskas buvo laikomas maištininku. Už tai 1889 m. buvo uždarytas Kretingos vienuolyne, o paskui penkeriems metams ištremtas į Rusijos gilumą – Ustiužno miestą. Bet ir ištėrmime jis nepadėjo plunksnos. Savo raštais rėmė Prūsioseėjusius lietuvių laikraščius. Jau Žemaičių kunigų seminarijoje drauge

su kitais lietuviais klierikais jis ėmėsi leisti ranka rašytą lietuvišką laikraštį "Lietuva". Šio laikraščio išėjo keturi numeriai. Vėliau bendradarbiavo "Aušroje". Jo veikla darėsi vis platesnė ir aktyvesnė. Ištrėmime susipažino su ten gyvenusiu dr. V. Pietariu. Juodu rūpinosi lietuvių tautos likimu ir buvo sugalvoję projektą povandeniniu laivu perkelti visus lietuvius į Madagaskarą, Ceiloną ar į kokią kitą salą ir tokiu būdu juos išlaisvinti iš rusų priespaudos. Be to, Dambrauskas Ustiužnoje dar gilinosi į savo pamėgtuosius mokslus.

Grižęs iš ištrėmimo, kun. Dambrauskas, kaip "baustas", ilgai negalėjo gauti rimtesnio darbo. Keletą metų buvo stumdomas iš vienos vietos į kitą. Tik 1898 m. buvo paskirtas Žemaičių kunigų seminarijos profesorium. Po dvejų metų turėjo šią vietą palikti, nes buvo paskirtas Žemaičių vyskupo M. Paliulionio sekretorium. Ir šis laikotarpis jam veltui nepraėjo. Savo stipria asmenybe, energija ir gera nuotaika, kad ir sunkiomis sąlygomis, pajėgė dirbti tautinės kultūros darbą. Be nuolatinio publicistinio ir literatūrinio darbo, jis dar parašė mokslo veikalų.

1902 m. rusų valdžia sutiko, kad jis būtų skiriamas Petrapilio kunigų akademijos profesorium. Čia jis dėstė Šv. Raštą, taip pat dėstė tikybą Elzbietos ir Ksenijos institutuose. Apsikrovęs nelengva darbo našta, vis dėlto sugebėjo rasti laiko savo pamėgtam mokslui ir visuomenės veiklai. Dalyvavo tenykštės lietuvių kolonijos organizacijoje veikloje. Jo straipsnių buvo pilni to meto draudžiamieji lietuviški laikraščiai.

Tačiau Petrapily Jakštas-Dambrauskas nerimo. Jį traukė platūs gyvasis visuomenės darbas. Kad ir toli gyvendamas nuo gimtojo krašto, jis puikiai sekė visą lietuvių tautos sąjūdį, gerai suprato po to prasidėjusią rusų reakciją. Palikęs Petrapilio kunigų akademiją, vėl sugrįžo į Lietuvą. 1906 m. įsijungė į lietuviškosios kultūros darbą, pradėdamas vadovauti įsisteigusiai Šv. Kazimiero draugijai Kaune, kurios tikslas buvo leisti ir platinti lietuviškas knygas. 1907 m. Jakštas įsteigė literatūros, mokslo ir politikos žurnalą "Draugiją", kuri vėliau pasi-

darė lietuvių visuomenės viešosios nuomonės formuotoja. Aplink ją spietėsi žymios mokslo, politikos, publicistikos pajėgos. Jakštas plačiai reiškėsi kaip žymiausias to meto lietuvių literatūros kritikas.

Prelatas Jakštas-Dambrauskas buvo plačios erudicijos, stiprios valios, didelės energijos, tvirtų katalikiškų principų ir nepaprasto darbštumo veikėjas. Jis per 50 savo veiklos metų daug yra nudirbęs įvairiose lietuvių tautinės kultūros šakose. Kelias dešimtis metų jis vadovavo jaunosios lietuvių kunigų kartos dvasiniam gyvenimui. Savo redaguojamame žurnale "Draugijoje" skleidė tarp lietuvių kunigų ir katalikiškosios visuomenės katalikiškąją ir tautinę ideologiją, kuri plačiai apėmė mokslą, meną, visuomeninį ir politinį veikimą bei įvairias lietuvių tautinės kultūros šakas.

Jakštas labai domėjosi visu lietuvių tautos gyvenimu, ypač kultūriniu ir politiniu. Kiekvienas didesnis ir svarbesnis tautos įvykis jį domino. Vienokiu ar kitokiu būdu jis visuomet į juos reaguodavo. Prieš akis visuomet turėjo katalikiškos ir tautiškos ideologijos principus, kuriems buvo ištikimas iki pat savo mirties. Tiesa, ne visi su jo kai kuriais teigimais sutikdavo, tačiau jis dėl to nesijaudino. Buvo visuomet tvirtas savo ryžtingu nusistatymu. Lietuvių gyvenime Jakštas-Dambrauskas buvo stambi ir kilni asmenybė, turinti didelės įtakos mūsų kalbai, literatūrai, menui, visuomeniniam gyvenimui ir kitiems lietuviškosios kultūros reiškiniams.

Jis yra ryškiausias "Poaušrio" gėdynės senosios kartos poetas. Savo poezija jis reaguodavo į visus svarbiausius mūsų tautos gyvenimo įvykius. Jis turėjo labai daug gerų satyrinio poeto privalumų: tvirtus principus, nemėgimą kompromisų, drąsą sakyti teisybę, greitą įvairių reiškinių įvertinimą, minties aštrumą ir nemažą sąmojaus bei humoro dovaną. Satyriniai eilėraščiai gal ir yra įdomiausia jo kūrybos dalis.

Anais priespaudos laikais lietuvių tautai, kovojančiai už savo laisvę, daugiausia ir buvo reikalingi tokių tvirtų nusistatymų žmonės, kaip Adomas Jakštas. Jis ryžtingai

KELIONĖ APLINK PACIFIKĄ PER 80 DIENŲ (III)

JUOZAS VAIŠNYS, S.J.

AUSTRALIJA

Su kun. P. Butkum susitarėme, kad rekolekcijos didesnėse lietuvių kolonijose vyks šia tvarka: Hobart (Tasmanijoje), Geelong, Melbourne, Adelaide, Canberra, Sydney, Brisbane. Tad iš Naujosios Zelandijos per Melbourną pirmiausia atskridau į Tasmaniją. Melbourne aerodrome lėktuvas stovėjo gerą valandą, tai čia maloniai laiką praleidome su kun. P. Daukniu, "Tėviškės aidų" redaktorium. Hobarto aerodrome mane sutiko p. A. Kantvilas. Apsigyvenau australų parapijoje.

Sakoma, kad Tasmanija ir savo išvaizda, ir klimatu labai panaši į Lietuvą. Ji yra vadinama žaliuojančia "obuolių sala". Tačiau ją galima būtų pavadinti ir "apyinių sala". Čia yra auginama labai daug apyinių, kuriuos ir Australija naudoja, ir į kitur eksportuoja alaus gamybai.

Tasmanija yra apie 140 mylių į Pietus nuo Australijos žemyno. Tai yra pati mažiausia Australijos valstija. Sostinė – Hobart, turinti apie 150.000 gyventojų. Lietuvių čia nelabai daug, į rekolekcijas susirinkdavo apie 50. Pirmiau buvo daug daugiau, bet dabar, kaip ir iš kitų Australijos vietų, nemaža yra išsikraustę kitur, ypač į JAV.

saugojo mūsų tautą nuo svetimųjų įtakos, kuri visokiais būdais skverbėsi į mūsų visuomenę. Jis buvo garbingas Lietuvos prisikėlimo žadintojas, kurio svarbiausi uždaviniai – pareiga Bažnyčiai ir savo tautai.

Įsikūrus Lietuvos universitetui 1922 m., Dambrauskas-Jakštas buvo išrinktas universiteto garbės profesorium. 1926 m. išrenkamas Teologijos-Filosofijos fakulteto garbės profesorium. 1929 m. Gamtos-Matematikos fakultetas jam suteikė garbės daktaro laipsnį, o 1932 m. tokiu pat laipsniu jį papuošė Humanitarinių mokslų fakultetas. Tad Lietuvos didžiosios mokslo įstaigos tikrai išpūdingai įvertino A. Jakštą-Dambrauską už jo didžius mokslinius darbus.

Nors Tasmanijos lietuvių kolonija nėra didelė, bet gana veikli. Čia jie drauge su latviais ir estais yra įsteigę tam tikrą organizaciją, pavadintą HELLP (Help the Estonian, Latvian and Lithuanian People). Ši organizacija labai daug prisidėjo prie kovos už atšaukimą Baltijos valstybių pripažinimo Rusijai. Jie leidžia neperiodinį laikraštėlį "Baltic News", dabar redaguojamą Algio Taškūno (P.O. Box 272, Sandy Bay, Tasmania 7005, Australia).

Ne tik Tasmanijos lietuviai, bet ir visi kiti šios salos gyventojai su pagarba prisimena 1972 m. žuvusį Olegą Truchmaną, tyrinęsį bei fotografavusį gražią Tasmanijos gamtą ir kovojusį už jos išlaikymą prieš visur plintantį didžiausią gamtos priešą – industrializaciją. Tyrinėdamas ir fotografuodamas nepaprastai gražias ir žavingas Pedder ežero apylinkes, jis tragiškai žuvo. Apie jo gyvenimą ir veiklą, norint išsaugoti nepalietą gamtos grožį, yra išleista elegantiška knyga, gausiai iliustruota jo paties darytomis nuotraukomis. Tos knygos įžangoje rašoma: "Nes grožis yra labiausiai neužmiršamas dalykas pasaulyje; ir nors kai kas nuo jo žūsta, nors tūkstančiai ir milijonai miršta, nežinodami ir nesirūpindami, tačiau vedama to grožio, lyg likimo žvaigždės, žmonija žengia pirmyn. Todėl, kas plečia pasaulio grožį, yra vienas iš Dievo sūnų". Olegas Truchmanas buvo p. Ninos Kantvilienės brolis, tad jeigu kas domėtusi šia knyga, gali į ją kreiptis šiuo adresu: 57 Strickland Ave., Hobart, Tasmania 7000, Australia.

Baigęs rekolekcijas Tasmanijoje, išvykau į Geelongą. Čia lietuvių kolonija yra maždaug tokio pat didumo, kaip ir Tasmanijoje. Apsigyvenau pas savo gimnazijos laikų klasės draugą S. Slavicką. Slavickų šeima buvo tokia draugiška ir vaišinga, kad aš pradėjau bijoti, jog tuoj netilpsiu į savo rūbus (o Australijoje drabužiai daug brangesni negu Amerikoje!) Australijos lie-

tuviai labai mėgsta ungurius, ypač daug ir didelių pagauna Geelongo bei Melbourne apylinkėse. Rūkytų ungurių galima gauti ir krautuvėse, bet jie nėra labai skanūs, tačiau lietuvių išrūkyti – tikras skanėstas.

Nei Tasmanija, nei Geelongas neturi lietuvių kunigo. Tikinčiuosius čia aptarnauja kunigai iš Melbourne, atvykdami kartą per mėnesį.

Man esant Geelonge, buvo vasario šešioliktosios minėjimas. Dainavo Melbourne lietuvių choras ir pranešinėjo jaunos mergaitės. Mane labai nustebino jų savotiškas akcentas. Tiek Amerikoje, tiek Australijoje yra anglų kalba, bet lietuviukams ji daro skirtingą įtaką. Kai girdi lietuviškai kalbant Australijos jaunimą, tai visai neatrodo, kad jų akcentas būtų angliškas, greičiau manytum, kad tai ispanų ar italų kalbos įtaka. Nors kai kuriuos anglų kalbos žodžius australai taria šiek tiek kitaip negu amerikiečiai, bet man vis tiek yra nesuprantama, dėl ko tokią visiškai skirtingą įtaką daro mūsų lietuviukams šių dviejų kraštų anglų kalba.

Baigęs rekolekcijas Geelonge, nuvykau, tur būt, į pačią didžiausią lietuvių koloniją Melbourne (nors Sydnėjaus lietuviai tvirtina, kad jų kolonija yra didžiausia). Čia jau į bažnyčią susirinkdavo kelis kartus daugiau žmonių, negu Tasmanijoje ar Geelonge. Melbourne klimatas labai nepastovus: tą pačią dieną dažnai būna ir šalčio ir šilumos, ir saulės ir lietaus.

Melbourne lietuvių kapelionas yra kun. Pr. Vaseris. Šalia savo tiesioginio darbo jis domisi astronomija, yra parašęs įdomią knygą apie žvaigždes ir planetas, pavadintą "Padangių keliai", groja keliais instrumentais ir turi gerą balsą. Jis sudarė puikų planą toms kelioms mano buvojimo dienoms Melbourne. Galėjau aplankyti keletą lietuvių šeimų ir pamatyti net baletą, kuriame vienas iš pagrindinių šokėjų yra lietuvis Juozas Janušaitis.

Vieną vakarą, lynoiant, nuvykome į Phillip salą pažiūrėti įdomių mažiučių pingvinų, kurie vis dėlto nėra gyvuliukai, bet paukščiai, nes deda kiaušinius ir vaikščioja dviem kojomis. Turi ir mažyčius atrofa-

vusius sparniukus. Jie gali gyventi ir vandenyje, ir sausumoje. Per dieną paprastai būna jūroje, o vakare būriais eina į krūmus ir uolas aplankyti savo vaikų. Kai tie uolose ir krūmuose išperėti vaikai paauga, žinoma, su tėvais keliauja į jūrą.

Iš Melbourne nukeliavau į Adelaidę. Šis miestas man labiausiai patiko iš visų Australijos miestų, kuriuose teko būti. Miestas nėra didelis (apie 900.000 gyventojų), bet labai tvarkingas ir švarus. Taip pat (bent man taip pasitaikė) labai puikus klimatas. Čia ir lietuviai yra geriausiai išsikūrę, nes turi savo bažnyčią ir didelę kleboniją. Taip pat yra ir atskiri lietuvių namai. Šią šviesią lietuvių koloniją šiek tiek aptemdo kai kurie bereikalingi skaldymaisi. Dabar čia yra apie 40-50 mokyklinio amžiaus vaikų, bet jie "nesutelpa" vienoje mokykloje: viena mokykla yra prie bažnyčios, o kita prie lietuvių namų. Kai taip sunku dabar surasti pakankamai gerų mokytojų, toks skaidymas yra žalingas.

Lietuvių dvasiniais reikalais nuoširdžiai rūpinasi kun. A. Spurgis, MIC, visų gerbiamas ir mėgstamas. Jis labai rūpinasi, kas bus jo įpėdinis, nes amžius jau pažengęs, o kas užims jo vietą, dar neaišku. Būtų labai gaila, jeigu ir ši graži kolonija liktų be kunigo, panašiai kaip Geelongas, Perthas, Tasmanija.

Netoli nuo bažnyčios gyvena trys seserys Šilingaitės: Saulenė Pusdešrienė, Rusnė Kubilienė ir Vingra Rupinskienė. Jų vyrai, ypač p. Pusdešris, daug padeda kun. Spurgiui. Kubilių sūnus šiais metais išvyko į Romą ruošti kunigystei.

Aplankėme netoli Adelaidės esančią salą. Per žiūronus pamatėme būrį kengūrų. Paruošiau foto aparatą ir artinausi prie jų, rengdamasis tuoj paspausti mygtuką, vos tik jos pradės bėgti. Tačiau taip besitariant ir ruošiantis fotografuoti, patekome į jų būrį, kur buvo galima nufotografuoti iš poros žingsnių. Mat, toje saloje jos yra pripratusios prie žmonių, žino, kad jie nieko blogo joms nedarą, tad ko joms bijoti?

Kai kuriuos Australijos lietuvius tyčia paklausiau, ar krepšiuokus turi tik moteriš-

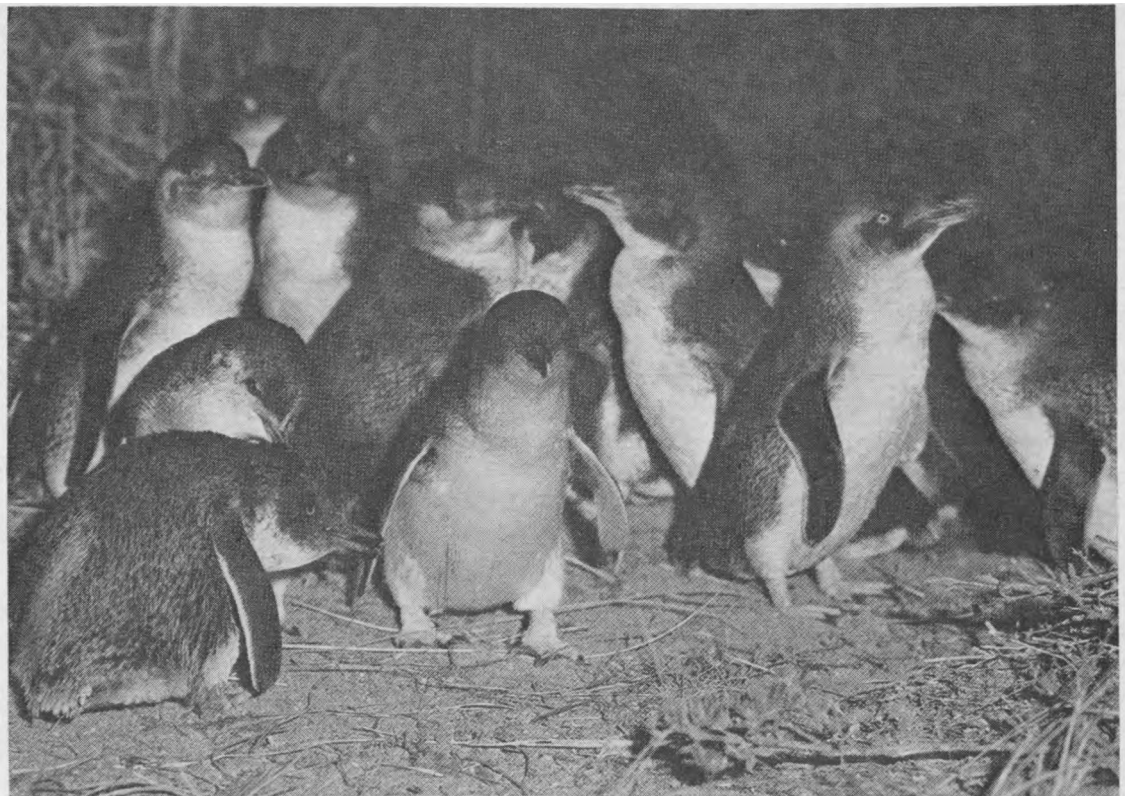
kosios giminės kengūros, ar ir vyriškosios. Beveik kiekvienas atsakydavo: "Keista, kad niekad apie tai nepagalvojau – negalėčiau pasakyti". Aišku, tuos krepšiukus turi tik moteriškoji giminė. Kengūriukas gimsta labai mažas ir toliau vystosi tame krepšiuke, lyg inkubatoriuje.

Kas atvyksta į Adelaidę, būtinai turėtų pamatyti ir Barossa Valley – tai vyno šalis. Čia atvykę vokiečiai imigrantai pradėjo sodinti vynuoges ir įsteigė tokias puikias vynu gamyklas, kokių neteko matyti nė Kalifornijoje. Čia galima visas jas aplankyti ir kiekviename paragauti keliolika rūšių vyno. Mančiau, kad Australijos vynu gali konkuruoti su daugelio kitų kraštų išgarsintu vynu. Jeigu jau pradėjome kalbėti apie vyną, tai reikia paminėti ir kitus gėrimus. Australiškas alus, žinoma, yra daug geresnis už amerikietiškaį. Pas juos beveik nežinomi mūsų "haibolai" – jie geria stiprius alkoholinius gėrimus be jokių prie-

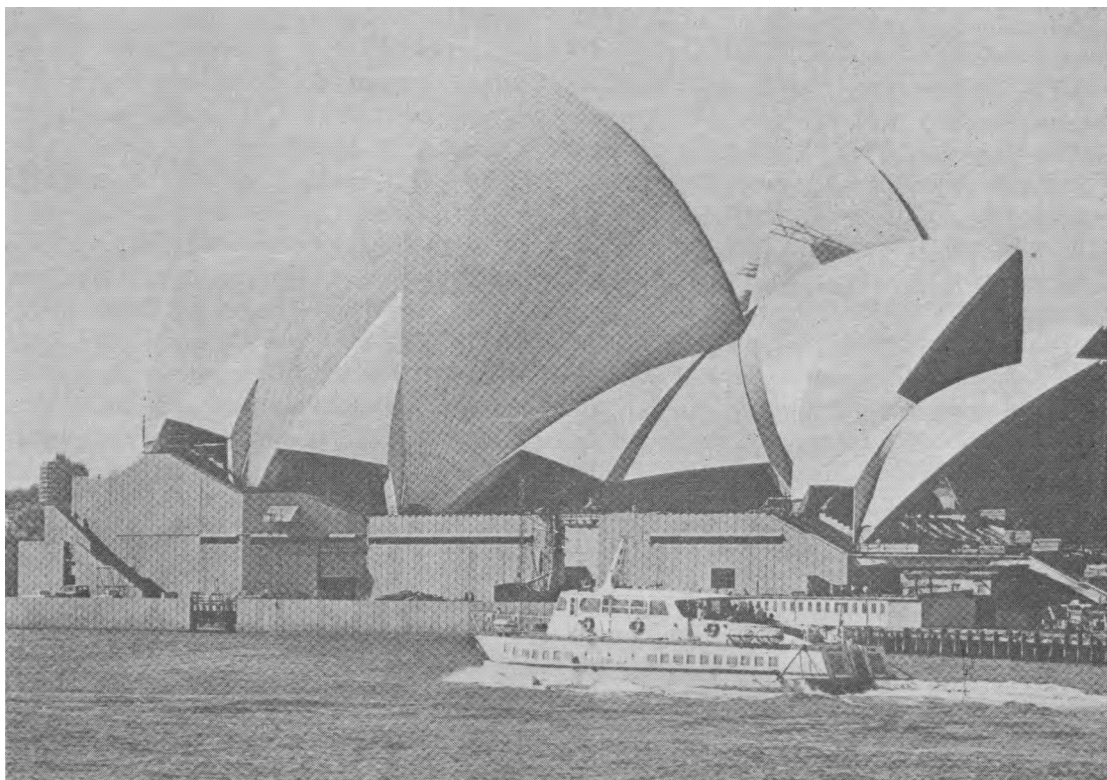
maišų; geriausiu atveju išimeta gabaliuką ledo į stiklinę.

Iš Adelaidės atskridau į Australijos sostinę Canberą. Aerodrome sutiko beveik visa neseniai išrinkta Bendruomenės valdyba. Apsistojau pas valdybos narį Feliksą Borumą. Jo simpatingoji žmona Marytė mane labai nuoširdžiai globojo. Canberra nedidelis, bet labai gražus miestelis, išsiplėtęs tarp medžių, krūmų ir miškų. Ir lietuvių kolonija nedidelė, bet yra palyginti nemaža jaunų įvairių profesijų šeimų. Canberros lietuviais rūpinasi kun. P. Martuzas, maždaug kas mėnesį atvyksta iš Sydnėjaus.

Pasibaigus Canberroje trumpoms rekolekcijoms, kun. P. Martuzas savo automobiliu nuvežė mane į Sydnėjų, didžiausią Australijos miestą, nors jį labai smarkiai vejasi ir Melbournas. Sydnėje jau yra trys milijonai gyventojų. Penki didžiausieji Australijos miestai pagal gyventojų skaičių rikiuojasi tokia tvarka: Sydney, Melbourne, Bris-

Pingvinai Phillip saloje

Sydnejaus operos rūmai

bane, Adelaide, Perth. Perthe nebuvo ten rekolekcijų nevedžiau, nes jis yra labai toli nuo kitų miestų, o lietuvių labai nedaug. Bet sako, kad jis labai gražus – per metus būna apie 360 saulėtų dienų.

Sydnejaus lietuvių kolonija ne mažesnė už Melbourną. Jos dvasiniais reikalais rūpinasi kun. P. Butkus. Nežinau dėl ko miestas man priminė sumažintą Niujorką. Jis išraižytas daugelio įlankų ir pusiasalių. Pirmiau Sydnejaus simbolis buvo didysis tiltas, o dabar – naujieji operos ir koncertų rūmai, kurie atrodo lyg keletas vienas prie kito sudėtų milžiniškų sraigės kiautelių. Juose yra trys pagrindinės įvairaus didumo salės: dramai, operai ir koncertams. Pastebėjau, kad didžioji koncertų salė turi nepaprastai gerą akustiką.

Mano buvojimas Sydnejuje gal nebuvo labai laimingas dėl to, kad tris dienas pylė labai smarkus lietus. Kun. P. Butkus manimi labai rūpinosi ir visur vežiojo, kad ne taip

būtų nuobodžios lietingos dienos. Buvo didelė staigmena, kai čia sutikau savo buvusią mokytoją Br. Lazdauskaitę, kuri pirmosiose gimnazijos klasėse mane mokė aritmetikos ir lietuvių kalbos.

Patį pirmąjį vakarą skautų vadovai suviesė vaišes. Buvo malonu su jais susitikti ir pasikalbėti ypač apie neseniai pasibaigusią tautinę stovyklą, kuri, kaip anksčiau minėjau, gal ir buvo pagrindinė šios mano ilgos ir įdomios kelionės priežastis. Mūsų skautai, parskridę iš Australijos, pasakojo, kad tenyškščiai lietuviai labai nuoširdūs ir vaišingi, bet jaunimas silpniau kalba lietuviškai, negu čia, Amerikoje. Gal tai ir tiesa, bet vis dėlto teko sutikti jaunimo, kuris kalbėjo ne blogiau lietuviškai, negu mūsų geriausieji lietuviukai Amerikoje. Tarp daugelio kitų galiu paminėti Birutę Saulytę, Algį Milvydą, Gintą Viliūnaitę, seseris Bar-kutes.

Sydnejuje yra leidžiamas savaitraštis

"Mūsų pastogė", kuri redaguoja V. Kazokas. Labai įdomiai ir kultūringai praleidome vieną vakarą su ponais Kazokais, pasikalbėdami apie spaudą ir aktualiąsias mūsų išeivijos problemas. Daug nuoširdumo parodė ir Skautų Australijos rajono vadas v.s. dr. A. Mauragis, pavedžiodamas po miestą ir parodydamas jo įdomybes.

Iš Sydnėjaus jau skridau į paskutinę savo rekolekcijų vietovę Brisbanę. Buvo maloni staigmena, kai aerodrome pasitiko tautiniais rūbais apsirengusios moterys su gėlių puokštėmis. Žinoma, drauge su jomis buvo ir šios lietuvių kolonijos dvasios vadas kun. dr. P. Bačinskas. Jis taip pat labai stengėsi laisvalaikio mane užimti ir parodyti įdomesnes vietas. Buvome nuvažiavę pasimaudyti į jų garsųjį paplūdimį Gold Coast, apžiūrėjome zoologijos bei botanikos sodus. Aplankėme ir koalų rezervatą. Nusifotografavome, pasiėmę į rankas šiuos jaukius gyvuliukus. Koala yra charakteringas Australijos gyvuliukas, bet, tur būt, niekam neteko jų matyti kitose šalyse zoologijos soduose. Dėl ko? Mat, jos nieko daugiau neėda tik tam tikrų rūšių eukaliptų lapus, kurių galima rasti tik Australijoje. Šie gyvuliukai yra labai ramūs. Dieną jie miega ant medžių šakų. Jeigu jų pajudinsi, tai tingiai pažvelgs ir vėl nususukęs miegos. Nežinau, ar tai tiesa, ar ne, bet girdėjau aiškinant, kad kai jie virškina tuos eukaliptų lapus, tai atsiranda alkoholio, todėl koalos visuomet yra girtos, apsvaigusios...

Gal niekur kitur nėra tokių spalvingų paukščių ir įdomių gyvūnėlių, kaip Australijoje. Kartais medžiuose yra pritūpusių tiek įvairiaspalvių papūgėlių ir kitokių paukščių, kad atrodo, lyg tie medžiai būtų prazdydę visokiausiomis spalvomis.

Brisbanės lietuvių kolonija nedidelė, tad ir rekolekcijas lankė maždaug tiek pat žmonių, kaip Tasmanijoje, Geelonge, Canberroje. Žmonės visur buvo labai nuoširdūs ir gal net perdėtai vaišingi.

Brisbanėje rekolekcijas baigiau Didžiąją savaitę. Nenorėjau per Velykas keliauti, todėl vėl grįžau į Sydnėjų, nes tik po Velykų planavau tolimesnę kelionę. Vieną vakarą

atlaikiau mišias skautų stovykloje, kuri buvo suruošta Velykų švenčių proga. Su kun. Butkum aplankėme dar keletą šeimų. Buvo malonu susitikti su Mykolaičio-Putino sesute ir pasikalbėti apie poeziją bei apie jos brolių, tą didįjį mūsų poetą, kuris nenuleido rankų net tada, kai jos buvo komunistų suvaržytos. Jis drąsiai rašė, kūrė, "apverkdamas gyvuosius ir šaukdamas mirusiuosius".

Čia noriu dar kartą pareikšti padėką kun. P. Butkui ir pasveikinti jį 40 m. kunigystės jubiliejaus proga. Kun. Butkus yra šakota asmenybė: gabus kalbėtojas, dainininkas, poetas, rašytojas. Jis yra parašęs nemaža eilėraščių ir išleidęs knygą, kurioje įdomiai aprašo savo keliones po įvairius pasaulio kraštus. Baigiant rekolekcijas, jis man prie altoriaus įteikė šią knygą su įrašu:

Atėjęs kaip brolis atvėrei mums širdį,
Nešdams paguodos-išganymo žinią,
Meilingojo Dievo versmėje pagirdęs,
Parodei mums kelią į amžių Tėvynę!

BENDRUOMENĖS PANORAMA

STASYS YLA

*(Paskaita, skaityta Nek. M. Pr. seserims
1978.IV.2)*

Bendruomenė nelyginant koks žvaigždynas: vienaip atrodo žiūrint paprastom akim, kitaip per teleskopą. Vienaip ar kitaip žiūrėsi, vis tiek yra kažkokia paslaptis. Tą paslaptį bando atidengti sociologai, psichologai, antropologai. Bando ir teologai — eclesiologai, pastorologai.

Bendruomenė nėra vienalytiška: įvairūs jų tipai, įvairios paskirtys. Bet yra kažkas bendra visoms bendruomenėms. Dėl to pirmiausia — gal ir svarbiausia — išsiaiškinti, kas, kaip ir kodėl bendruomenę jungia, padaro ją tam tikrą organišką vienetą. Bene labiausiai organiškos yra šeima ir gentistautai; jos kuriasi natūraliai. Kitos bendruomenės išauga kuriai nors gyvenimo paskirčiai ar uždaviniui. Tokios yra vienuoliškos bendruomenės. Bažnyčios kanonai reikalauja, kad žmonės, kurie nori sekti tris Kris-

taus patarimus – neturto, skaistybės, klusnumo – gyventų bendrą gyvenimą (vita communis).

BENDRAS GYVENIMAS

"Bendras gyvenimas" atrodo neryški sąvoka. Bandykim aiškintis. Sakysim, žmonės gyvena viešbučiuose, moteliuose, kondeminijose. Turi bendrą pastogę, bendrus patogumus, bendrą minimalinę tvarką. Bet jie nebendrauja – neturi kas juos rištų giliau. Imkim kunigų seminarijas. Čia jauni žmonės gyvena bendrai ir turi bendrą tikslą – siekti kunigystės. Tas tikslas išsibailgia po 5-7 metų, bet juos toliau sieja kunigystė. Bendrą tikslą žmonės turi ir kacetuose. Tai savisaugos tikslas – išsilaikyti, išvengti grėsmių, mirties. Tikslas, aišku, laikinas ir ribotas.

Neseniai baigiau skaityti Vytauto Sirojos Giros apysaką "Atlanto idilės". Autorius, žvejybos laivyno gydytojas, aprašo bendrą gyvenimą laive, kuris išbuvo vandenyse apie metus, kol grįžo į Klaipėdą. Kas gi ten riša šimtinę ar daugiau žmonių? Pirmiausia darbas ir tvarka. Tinginių nesą tarp jūreivių... Riša ir bendras pavojus: užvažiuos ant minos, susidurs su kitu laivu rūko metu – ir eik į jūros dugną. Šilumos ar draugystės ten nesą – visi lyg priešai vienas kitam. Tik išlipę į krantą, išsivadavę iš metalinės ankštumos, iš jūros supimo, pasidaro draugais.

Išvada būtų tokia. Bendram gyvenime neužtenka vienos pastogės – reikia kokių nors bendrų tikslų. Neužtenka ir bendros tvarkos – reikia šilumos. Neužtenka grėsmės ir baimės, kaip kad būna laive, kacete ar kalėjime. Charles Carlson, kuriam teko būti kalėjime, savo knygoj "Born Again" pastebi, kad kaliniai užsidarę savyje, visų nervai pertempti: maža kibirkštis, ir kimba vienas kitam į plaukus. Carlson pradėjo organizuoti maldos grupes, ir su tuo dvelktelejo tarp žmonių Dievo dvasia... Bendram gyvenimui reikia dvasios ir širdies.

Prancūzų dominikonas Tėvas A. Plė parašė knygą seserų kapelionams. Knygą pa-

gyrė Prancūzijos vyskupų komisija. Autorius sako, kad bendram gyvenimui vienuolyuose reikia pilno seseriškumo, kuris reikštųsi gera valia, nuoširdumu, pagarba, paslaugumu, bendradarbiavimu, kaip kad būna geroje šeimoje. Čia visi laikosi tos pačios tvarkos ir papročių, nusilenkia autoritetui, kuris yra tėviškas-motiniškas (Plg. Directoire des Prêtres chargé de Religieuses. Paris 1954, 83).

Autorius primena pirmuosius krikščionis, kaip pavyzdį vienuoliškom bendruomenėm. Tą gyvenimą taip aprašo Apaštalo darbai. "Visi tikintieji laikėsi drauge ir turėjo visa bendra... Jie ištvermingai laikėsi apaštalo mokslo ir bendravimo, duonos laužymo ir maldų... Jie kasdien sutartinai buvodo šventykloje" (2,42-46). "Visas tikinčiųjų būrys turėjo vieną širdį ir vieną sielą. Ką turėjo, nė vienas nevadino savo nuosavybe, bet jiems visa buvo bendra" (4,32).

Taigi, turim du susigyvenusios bendruomenės pavyzdžius: pirmųjų krikščionių ir geros šeimos.

VIENINGA BENDRUOMENĖ

Susigyvenusi bendruomenė turėtų būti ir vieninga bendruomenė. Bet ką reiškia vieninga? Yra žinomi labai neigiami vieningumo pavyzdžiai. Bolševikai visus verčia taip daryti, galvoti ir tikėti, kaip nori viena jų partija. Kitas pavyzdys nacinė Vokietija: Ein Volk, ein Reich, ein Fuehrer – viena tauta, viena valstybė, vienas vadas. Viskas viena pagal vieną modelį, kurį nustatė Hitleris ir jo partija.

Mums įsidėmėtinas toks klasiškas principas: vienybė įvairume – *Unity in diversity*. Bendruomenė tik tada yra bendruomenė, kai yra įvairumas. Jis savaime pasidaro dėl skirtingo amžiaus, išsilavinimo, gabumų, temperamentų, pareigų. Įvairumas praturtina, pajvairina, paspalvina gyvenimą. Sakysim, seminarijoj mes turėjom įvairių teigiamų pavyzdžių, bet ir tokių, kuriuos vadinom oro siurbliais, žinių nešiotojais, ristininkais, angelėliais. Oro siurbliai pirmieji išlekdavo iš ryto į kiemą, pirmieji po pamo-

kų į sodą ir traukdavo gryną orą, kilnodami rankas ir kraipydamiesi. Angelėliai sudėdavo rankas maldų metu kaip kūdikiai, akis įsmeigdavo altoriaus viršūnėn, sutaisydavo baisiai pamaldų veidą, o pertraukų metu kartais sumaurodavo kaip geras jautis. Tie ypatingi charakteriai paspalvindavo bendrą gyvenimą. Kacete turėjom sapnininką, lelijavą molį, o kai jau buvom garbės kaliniai – tysotojus lovoje, naktinėtojus, gerą būrelį plepių ir "knygininkus", kurie, užsėdę stalus, skaitydavo ir skaitydavo. Kalbėtojai ir skaitytojai sudarė dvi grupes, kurios viena antros labai nemėgo. Ir vis dėlto mes buvom vieningi, kur iškil-davo bendras reikalas, liečias saugumą, savigarbą, švarą bei tvarką... Taigi, vienybė įvairume.

Yra kita žinoma klasinė taisyklė: vienybė principuose, laisvė abejotinuose – nesvarbiuose dalykuose ir meilė visur. Tai reiškia, kad bendruomenėje negali būti nesutarimo, kur yra pagrindiniai ir principiniai dalykai. Bet būtų neprotinga reikalauti vienodos laikysenos, elgsenos ar galvosenos antraeiluose dalykuose; čia reikia palikti laisvės skirtumams. Svarbiausia žiūrėti, kad visur ir visuose dalykuose nestigtų meilės.

VEIKSMINGA BENDRUOMENĖ

Matulaitis, vienuolių atnaujintojas ir steigėjas, reikalavo, kad nauji vienuolyno nariai būtų ruošiami specialioms darbams. Kodėl? Paruošti specialistai daro vienuoliją veiksmingesnę, o tuo pačiu praturtina ir jos įvairumą. Kitas jo rūpestis buvo paruošti ir parinkti tinkamus vienuolynų vadovus, kurie koordinuotų, derintų skirtingus žmones, skirtingas pareigas bei darbus.

Tie du dalykai – specializacija ir koordinacija – yra nepaprastai svarbūs bendruomenėje. Specializacija paskirsto darbus, pareigas, uždavinius, o koordinacija juos derina ir veda į bendrą tikslą. Taip yra kiekviename sveikame organizme: rankos, kojos, akys, ausys atlieka specializacijos pareigas, o galvos centrai jas koordinuoja bendram viso organizmo tikslui.

Tačiau tos abi funkcijos turi savo problemų. Pirmiausia problema su specialistais, kurie sunkiai derinasi vienas su kitu. Kiekvienas savo funkciją laiko svarbiausia, dėl to bando paveikti vadovybę savo specialybės labui ir sumenkinti kitos specialybės reikšmę. Vadovybė turi būti labai apdairi, kad nefavorizuotų vienų ir neignoruotų kitų. Jos pareiga suderinti skirtingus specialistų požiūrius ir išbalansuoti jų pasinešimus.

Su specialistais yra dar kitas pavojus. Jie niekur nesijaučia taip saugūs, kaip vienuolishkoj bendruomenėj. Čia jiems sudaromos maksimalinės sąlygos ir duodama daugiau laisvės. Taip nejučiom išauga specialistų individualizmas, nesidomėjimas kitais darbais bei reikalais, užsidarymas tik savo darbo rate, savo veiklos šakoje. Pavojus dar didesnis, kada specialistai ima jaustis vieniši, lyg atskirti, kitų nesuprasti, vadovybės prilaikomi. Taip bręsta nepasitenkinimas, kuris atveda į lūžius. Tur būt, daugiausia paliko vienuolijas kaip tik gerai paruošti specialistai, tapę individualistais.

Pavojuje atsiduria ir tie, kuriems tenka koordinuoti, atseit vadovai. Ne vienas jų pasijunta lyg nepakeičiamas specialistas. Paragavęs tų pyragų, turėjęs daugiau laisvės ir platesnių galimybių, sunkiai begrižta savo nuotaikomis į eilinio bendruomenės nario padėtį. Kiti, pabuvę vadovais, tariai įsigiję karizmą, dėl to, pakeisti, nesijaučia laimingi, tampa kritiški. Šis pavojus gal ne toks ryškus mažose vienuolijose. Bet imkim dideles vienuolijas, kurios turi daugiau vadovaujančių postų. Tarp vadovų iškyla lenktyniavimas, noras veržtis aukščiau, ir bendruomenė atsiduria pavojuje suskilti.

Jėzuitų ordinas turi vieną gerą dalyką specialistams. Niekad neleidžia jiems atitrūkti nuo bendrųjų pareigų: vesk rekolekcijas, klausyk išpažinčių, važiuok į parapijas patarnauti, atlik paskiriamus darbus savo namuose. Taip specialistai neišlipa iš bendrų vienuolijos rėmų ir uždavinių. Geras ir kitas patirties padiktuotas principas: nelaikyti vadovais ilgiau kaip du terminus. Grįžk ir būk eiliniu, nulipk nuo pakopos, nesijausk pažemintas ir neieškok privilegijų.

ĮTAKINGA BENDRUOMENĖ

Specialistai ir vadovai yra nelyginant laivo technikai, kapitonai, vairininkai. Kaipgi su eiliniaisiais, paprastais jūreiviais, kurie sudaro daugumą? Koks jų svoris bendruomenėje? Svarbiausia, kad nebūtų tinginių. (Man patiko ir įstrigo toji pastaba Vytauto Sirijos Giros apysakoje). Moterų vienuolijoje šis pavojus gal yra mažesnis, bet jis nemažas vyrų vienuolijose. Moteris iš savęs yra darbštesnė – be darbo ji negali gyventi. Vyras mažiau rangus. Bet moteris apsukresnė. Bendruomenėje lengva pašiaušti šerius ir išsisukti iš pareigų. .. To nepadarysi gyvenime, nes nieks tau nežiūri į dantis – nedirbi, eik lauk. O vienuolijoje išvairymas jau didelė procedūra. Vienuolyne lengviau apsitverti spygliuotom vielom ir jaustis kaip bunkeryje. Bet, apsaugok Dieve, matyt vienuolį tinginį, išlepėlį. Toks ilgainiui pats save sunaikina kaip žmogus.

Paprastoji vienuolijos dauguma, išskyrus šiuos nelaimingus atvejus, sudaro, sakyčiau, visą svorį – ne tik darbo jėgos svorį, bet ir moralinį bei dvasinį. Kas atsveria vienuolijos maldų ir aukų krūvį? Kas sukuria vienuolišką atmosferą naujai ateinantiems nariams? Kas tyliai švyti, nešvitindamas akių viršūnėse? Gal vienas kitas yra truputį įkyrus – kaišioja nosį kur nereikia. Gal kai kas nesveria žodžio, neapvaldo temperamento. Kitas gal skęsta smulkmenose. .. Bet dauguma daro teigiamos sąveikos ir įtakos, turi sveikos išminties, žiūri takto, yra pakantūs.

BENDRUOMENĖ KAIP "TEAMAS"

Kalbėjome apie susigyvenusią, vieningą, veiksmingą ir įtakingą bendruomenę. Tokia bendruomenė turėtų būti labai naši išorinėje veikloje – savo visuomenėje ir tautoje.

Šventasis Paulius mėgo krikščionis lyginti su graiku sportininkais. Sportininkai veikia kaip grupė (angliškai team). Kas būdinga "teamui"? Kiekvienas žaidėjas turi savo paskirtį ir kartu žiūri kitų, su jais derinasi. Kiekvienas rūpinasi visuma ir visuma kiekvienu.

Ateini į vienuolišką bendruomenę ir tai jauti. Jauti ir iš darbų. Nėra sergančių tik savimi, nėra užsitvėrusių ir atsitvėrusių. Visi kalba apie bendruosius darbus, rūpesčius, diskutuoja ateities planus ar dabarties uždavinius. Nueini kitur – tylu, ramu. Kiekvienas prie kokio nors savo darbo savo kambarį užsidaręs. Atrodo, nėra bendrų problemų nei rūpesčių. Malonūs žmonės, geri – kalba apie visa kita, tik ne apie savo vienuoliją.

Jeigu bendruomenė veikia kaip "teamas", yra didelė palaima pačiai bendruomenei ir visuomenei. Nesvarbu, kaip didelė bendruomenė. Kartais ji yra labai maža, bet įtakos turi daugiau už didesnes. Visuomenė tai jaučia, labai vertina ir gausiau remia. Tai yra atsakymas, kodėl reikia išlaikyti "teamo" dvasią.

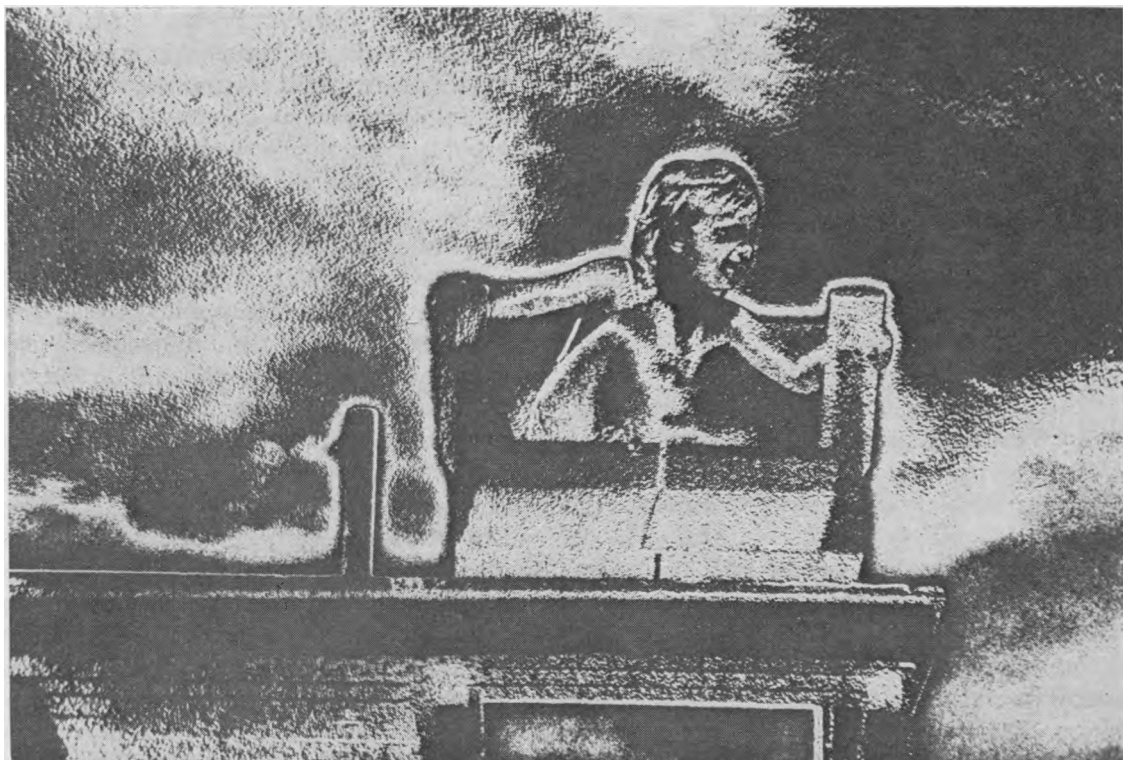
Tik vieno dalyko reikia saugotis. Imkim pavyzdį iš bičių. Jų aviliai veikia "teamo" pavyzdžiu, bet kartais vienas avilys išplau-na kitą. Kodėl? Bičių "teamiškumas" pagrįstas kolektyviniu egoizmu.

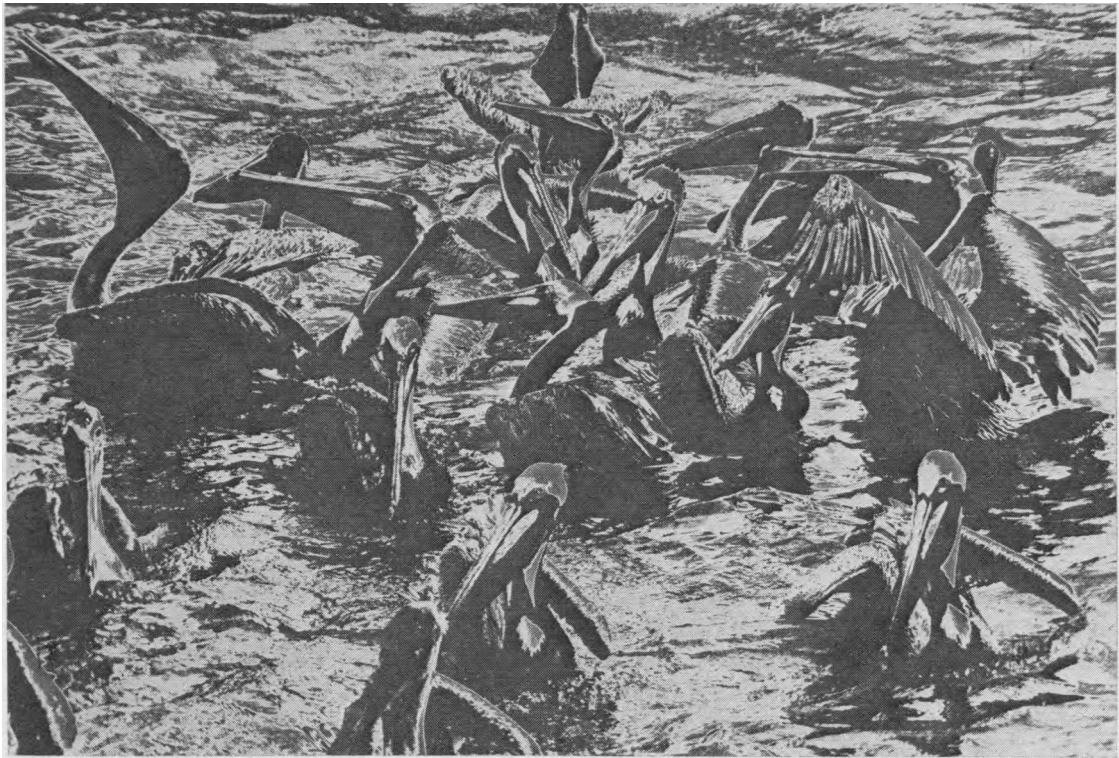
KOLEKTYVINIS EGOIZMAS

Tikrovė rodo, jei turim akis stebėti, kad kolektyvinio egoizmo esama daug kur. Jo rasi šeimose, organizacijose, parapijose, taip pat ir vienuolijose. Vienur jis labai subtilus, pastebimas tik labai arti įsistebėjus. Kitur jis ryškesnis, bet dengiamas įvairiais pasiteisinimais. Trečiur būna gana grubus ir negailestingas. Kokio laipsnio bebūtų, jis visuomet yra bendruomenės vėžys. Vėžys ta prasme, kad uždaro bendruomenę tik savo kolektyvinių tikslų ribose ir ignoruoja ar nuvertina kitų darbą. Jis susargdina bendruomenę tuščiomis ambicijomis lenktyniauti su kitomis bendruomenėmis, joms pavydėti, netgi kenkti ar kliudyti.

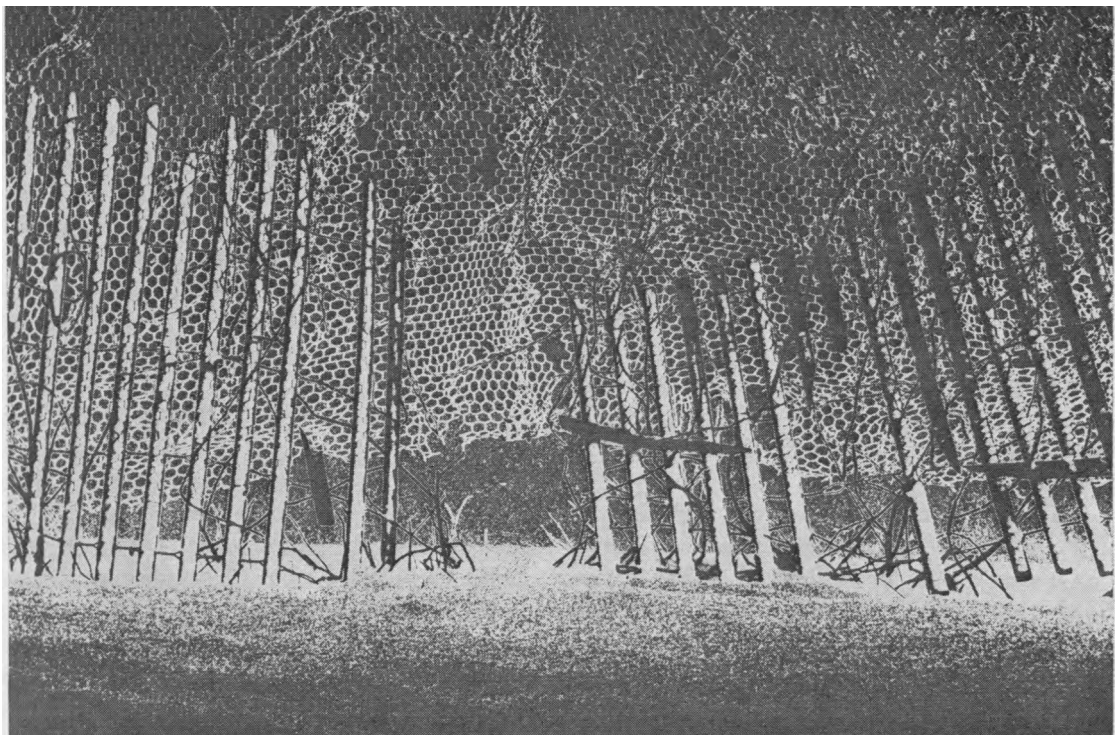
Ne kas kitas, kaip šis kolektyvinis egoizmas, sukūrė nesibaigiančią kovą tarp vienuolynų ir parapijų, tarp įvairių bendrovių ir organizacijų.

Kiekvienas egoizmas prasideda nuo gerų išskaiciavimų ir, gal būt, su gerais motyvais. Ir fariziejai turėjo gerų motyvų, kodami prieš Kristų, ir sinedrionas gerais

Algirdo Grigaičio nuotraukos

motyvais ("tegu miršta vienas, negu visa tauta") pasmerkė Kristų mirti.

Jei reikia asmeninės sąžinės sąskaitos, manau, būtina ir kolektyvinės sąžinės sąskaita – sąžinės egzaminas. Tik tuo būdu galima kontroliuoti kolektyvo prigimtyje slypintį egoizmo pavojų.

APAŠTALINĖ BENDRUOMENĖ

Pagrindinis klausimas vienuoliškai bendruomenei yra šis: ar ji turi apaštalinės dvasios? Ne tik dvasios, bet ar turi apaštalinį charakterį, ar jaučia apaštalinę savo misiją?

Koks gi apaštališkumo ženklas? Pirmasis – veikti ne iš savęs ir ne sau. Apaštalas veikia iš Kristaus, iš jo dvasios. Dar daugiau: veikia Kristaus galia ir jo karalystės tikslams.

Antroji sąlyga – jausti su Bažnyčia ir, kaip Matulaitis sako – veržtis ten, kur labiausiai reikia: kur niekas kitas neina, kur sunkiausia, kur blogiausia padėtis. Kas dirba Bažnyčiai ir jaučia jos pulsą, tas džiaugias, kad ir kitos bendruomenės imasi Bažnyčiai reikalingų darbų, mato, kas ten gera, ir remia, o ne pavydi, ne apkalba, ne kliudo, ne ignoruoja.

Apaštalinis įrankis turi nuolat gilintis į Kristų, į jo asmenį, į jo veiklą, į jo nurodymus, kad galėtų tobuliau jį sekti. Kitas dalykas – turi save dažnai egzaminuoti, ar nėra pavojuje patekti į kokį Kristaus vardu įsisiūbuojantį skersvėį. Skersvėjai įsibrauna į uždarus vienuolynus, ką jau kalbėt apie atvirus. Girdėjęt arba girdėsit apie tokius sąjūdžius, kaip "Jesus Love", "Jesus Gun", "Jesus Yoga", "Jesus Women". Tuose sąjūdžiuose, kaip sako anglų jėzuitas Malachi Martin, autorius knygos "Jesus Now", visai nėra Jėzaus iš Nazareto, tik jo vardas.

Matulaitis neskyrė Jėzaus nuo Bažnyčios. Bevelijo būti skuduru Kristaus Bažnyčioje. Kiek dėl jos aukojosi ir kentėjo... Bendruomenės apaštališkumas yra toji evangelijos druska, kurią reikia vis ir vis atšviežinti, nes ji išdvokia.

Gyvenam nebe Pranciškaus Asyžiečio laikais – negalim apaštalausti iš tuščio del-

no. Tenka pasirūpinti ir kasdieniškais – egzistenciniais reikalais: šikūrimu, pragyvenimu, savo narių išmokslinimu, o ypatin- gai visa administracija. Tie reikalai sprendžiasi ne taip lengvai ir jiems vesti reikia sumanių žmonių, laiko ir energijos.

Visos vienuolijos dėl to kenčia – priverstos atitraukti nemaža gerų žmonių nuo apaštalavimo. Tai viena neišvengiama blogybė. Kita blogybė, kad šia kryptimi lengva įsismaginti ir plėstis be ribų. Bendruomenė suklesti išoriškai, bet ima smukti dvasia.

Čia jau balanso klausimas, gal ir tinkamo principo, kurį pabrėžė pats Kristus: visų pirma Dievo karalystė, o visa kita bus duota. Kristus pataria parduoti didesnę žemės plotą ir nusipirkti mažą perlą.

ŽVILGSNIS Į APAŠTALINĘ VISUMĄ

Yra vienuoliškų bendruomenių, kurios specializuojasi vienoj ar kitoj srity. Žiūrint Bažnyčios ir jos reikalų visumos, gal tai ir neblogas dalykas. Matulaitis galvojo truputį kitaip: jam rodėsi, kad reikia eiti į visas gyvenimo sritis, kur ir kiek galima, ir stengtis nešti Kristaus dvasią.

Čia susiduriame su dviem požiūriais į apaštalinį reikalą. Vieni apaštalavimą nori apsiaurinti, kiti išplėsti. Pirmoji kryptis buvo gyva šimtmečiais. Tai vadinamas monachizmas, atsiribojęs nuo gyvo, šakoto gyvenimo. Su tuo siejosi ir sena pažiūra, kad šventumas pasiekiamas atsiribojus nuo pasaulio ir užsidarius savo židiniuose. Kitos krypties tikslą gana taikliai yra išreiškęs buvęs UNO gen. sekretorius Dag Hammarskjöld; kelias į šventumą dabar einąs per veiklą pasaulyje.

Aišku, daug lengviau Kristų apriboti savo darže. Sunkiau jį nešti į plačius laukus, į visuomenę, į pasaulį. Čia, žinoma, iškyla nauji pavojai. Kai kurie vienuoliai taip pasinešė į pasaulį, kad išleido iš akių kristinę misiją. Reikės laiko, kol bus surasta pusiausvyra. Bet Matulaičio kūriniams šis pavojus gal mažesnis: viena, kad Matulaitis tą kryptį pradėjo daug anksčiau ir jau susidarė bandymų patirtis, o antra. Matulaičio kryptyje labai stiprus kristinis raugas.

NAUJOJI ŪKINĖ SANTVARKA

P. DAUGINTIS

Man seniai knietėjo sužinoti, kaip po II Pasaulinio karo Vakarų Vokietija iš karo griuvusių ir nacių paliktos suirutės per 25 metus tapo 4-ji pasaulio ūkinė galybė, turi toki aukštą pragyvenimo lygį ir toki pastovų politinį gyvenimą; vienu žodžiu, norėjau sužinoti, kaip įvyko tas "*vokiečių stebuklas*".

Dabar jau sužinojau ir noriu apie tai parašyti. Š.m. balandžio mėnesį Montevideo mieste teko dalyvauti seminare – studijų dienose apie V. Vokietijos ūkio pagrindą – laisvą rinką su socialiniu atsakingumu. Paskaitas skaitė 6 žymūs vokiečiai ekonomistai, profesoriai, darbdaviai. Vokiečių Katalikų darbdavių (employers) sąjungos nariai. Nusipirkau ir jų paskaitų knygą ispanų kalba "*Economia Social del Mercado en la Experiencia Alemana*" (Santiago, 1976, Ediciones Aconcagua).

"Vokiečių stebuklą", jų liudijimu, padarė *darnios* pastangos darbdavių, darbininkų ir valdžios. Vokiečiai pasimokę iš diriguojamo tautos ūkio klaidų nacionalistų Vokietijoje, fašistų Italijoje ir komunistų Sov. Rusi-

Kodėl verta dėmesio ta platesnioji linkmė? Religija nėra specialybė o visuma. Buvom prisiminę, kad vienuoliška bendruomenė yra (bent turėtų būti) Bažnyčios visuma miniatiūroje. Bažnyčia nėra sau – ji skirta pasaulį atnaujinti. Siekiant visumos ir einant visko atnaujinti, kelias nėra toks spartus – rezultatų greit nematysi. Čia, žinoma, nerimsta nekantruoliai. Jie užpila priekaištais ir Bažnyčią, ir vienuolijas, kad gyvenimas, girdi, eina sau, o Bažnyčia ir vienuolijos atsilieka. Bet kas būtų, jei Bažnyčia susikurtų gražią salą, ir čia viskas sužydėtų, o kitkas – visas kitas pasaulis – pavirstų usnių, erškėčių lauku! Ar ne geriau, kad, pasiskleidę visur, išlaikom pasaulį bent šio kioj tokioj dvasinėj pusiausvyroj? Juk Kristus liepė eiti į visą pasaulį ir jį mokyti, krikštyti.

joje bei skaudžių pasekmių klasių kovos su visiems nuostolingais dažnais, ilgais streikais kapitalistiniuose kraštuose. Jie nusprendę remtis Katal. Bažnyčios socialinio mokslo skelbiama nelygstama kiekvieno žmogaus verte, private nuosavybe su socialinėm pareigom, darbdavių ir darbininkų taikiu sugyvenimu, laisvu ūkininkavimu, tačiau su socialiniu atsakingumu.

Tad *valdžia* nauja konstitucija nustatė ir gerais įstatymais įgalino išaugti private nuosavybę su uždėtom socialinėm pareigom, verslininkų (pramoninkų, ūkininkų, amatininkų, prekybininkų, bankininkų...) stiprią veiklą rinkoje su laisva konkurencija ir socialinio teisingumo darbininkams vykdymą. Valdžia, vadovaujama krikščionių demokratų kanclerio Konrad Adenauer ir labai gabaus ilgamečio finansų ministro Ludwig Erhard, palaikė gana pastovią vokiečių markės vertę.

Darbdaviai didelio sumanumo, sąmoningo atsakingumo už darbininkus, ryžto, modernios technikos ir socialinių mokslų dėka pajėgė savo įmonėse ir kitose verslovėse suderinti tris dalykus:

1. savo *įmonių našumą* – pagaminti daug gerų produktų ir atlikti patarnavimų su nedidelėm išlaidom ir taip atsilaikyti vidaus ir tarptautinėje rinkoje prieš kitų konkurenciją, kad ir su nedideliu 15-2% pelnu;

2. išlaikyti savo ūkišką laisvę, netampanč kitų, didesnių įmonių filiale ir neprasant iš valstybės subsidijų ar protekcijos, kad nereikėtų priklausyti nuo valdžios partijos politikų malonės ar nemalonės, kurie nepajėgūs spręsti ūkiškus klausimus;

3. patenkinti savo darbininkus, vykdant *socialinį teisingumą*, gerom algom, gerom darbo sąlygom ir lygiateisiu, žmonišku bendravimu su jais.

Tai atliko drauge dirbdami, padedami ir bendradarbiaudami su *darbininkais*, su Gewerkschaft-darbininkų sindikatu ir savo

įmonių tarybom. Teisingas, t.y. ūkiškai įmanomas mokėti algas įvairių rūšių, kategorijų ir specialybių darbininkams ir tarnautojams nustato kolektyvinėmis sutartimis darbdavių sąjungos ir Gewerkschaft, darbininkų sindikatas. Todėl didesnių ir dažnų streikų yra nedaug. Nustatytos mokėt minimalinės algos neleidžia taip pat konkurentams daug pigiau parduoti rinkoje savo gaminus.

Gewerkschaft, darbininkų sindikatas su įvairiom sindikatų federacijom, sąjungom ir vietos sindikatais, yra labai stiprus ir įtakingas veiksnys. Jis yra vienas visiems darbininkams ir tarnautojams, nors linkęs kiek kairėn, tačiau nėra pasidavęs jokiai politinei partijai, kaip tai yra kituose Europos kraštuose. Jam yra įstatymu uždrausta ir praktiškai jis nesikiša į įmonių ir kitokių verslovių vidaus reikalus. Tačiau įmonės taryba ar verslovės vadovybė gali kvieštis jį pagalbon, prašyti jo patarimų, tarpininkavimo.

Įmonės taryba, darbininkų ir tarnautojų slapta renkama 3 metams, padeda administracijai ir pati rūpinasi gerų darbo ir sveikatos sąlygų palaikymu, dar atskiru senatvės fondu (kurį turi 86% verslovių), pasitaikančių sunkumų, kivirčių taikiau išsprendimu (kartais tam sudaromos komisijos) darbininkų profesinio išsilavinimo pakėlimu ir t.t. Jos taip pat ar pritaria, ar ieško kokios išeities, ar priešinasi darbininko atleidimui iš darbo. Paskutiniu atveju nesutarus, klausimą sprendžia darbo teismas. Bet jos nesikiša į įmonės vadovybės nutarimus, kad išlaikytų jos vienumą ir atsakomingumą. Iš pagrindų pertvarkant įmonę, keičiant darbo rūšį, visai uždaran verslovę ir panašiais atvejais, prie įmonės tarybos sudaroma ekonominė komisija. Tačiau ji turi tik patariamąjį balsą.

SANTVARKOS NAUJUMAI IR SKIRTUMAI

Tokiu būdu jie sukūrė naują tautos ūkio santvarką — *socialią* laisvos rinkos *ekonominę santvarką*. Jie pripažino ir paliko svarbų tautos ūkio pagrindą — *rinką su laisva*

konkurencija. Tai yra sena ir bendra su visais laisvojo tautos ūkio ir laisvos rinkos šalininkais, tad ir su liberalinio ir neoliberalinio kapitalizmo šalininkais.

Tačiau jie drįso pasinaudoti *nauja* ekonomistų ir kitų išvalga: pasiūlos ir paklausos rinkoje dėsnis nėra tarsi natūralinis įstatymas, t.y. paklausai prekių rinkoje didėjant, didėja ir jų pasiūla, panašiai, kaip kad šilumai didėjant, visi kūnai didėja, plečiasi, o šilumai mažėjant, atšalant temperatūrai, kūnai mažėja, traukiasi. Jis yra įstatymas ūkiškų veiksmų, daromų laisvų žmonių, santykiaujant su kitais. Todėl žmogus yra už juos atsakingas kitiems, turi socialinę atsakomingumą. Užtat ir *bendruomenė* turi teisę tuos veiksmus rinkoje tvarkyti, kontroliuoti, valdyti.

Tai turi daryti *patys* laisvos rinkos dalyviai ir pačios *ūkiškos* bendruomenės valdomieji organai ar jų grupių atstovai, kiek jie pajėgia (juk jie ne maži vaikai ar nepriebrendę socialiai, bendruomeniškai); o ko jie nepajėgia, tai turi atlikti politinės bendruomenės vadovybė, t.y. valstybės valdžia, pvz. įstatymais drausti sudaryti monopolius, o nusižengusius stipriai bausti; palaikyti pastovią pinigų vertę, eksportą, nustatyti bendrą socialinę, ūkinę, muitų politiką ir panašius dalykus.

Taip dviem dalykais naujoji ūkinė santvarka — sociali rinkos ekonomija — skiriasi nuo liberalinio ir neoliberalinio *kapitalizmo* santvarkos, sakytume, nuo *individualios* rinkos ekonomijos, kuri nepripažįsta individų, dalyvių socialinės atsakomybės ir kuri bet kokiai valdžiai (socialiniam autoritetui) ir net valstybei praktiškai teskiria policijos rolę, o visur kitur mato jos bereikalingą, net žalingą kišimąsi į ne savo reikalus (liberalinis kapitalizmas), ar tik labai ribota forma, specialiais atvejais, pvz. kolektyvinių darbo sutarčių sudarymas.

Tuo pačiu ji skiriasi ir nuo "santvarkos", praktikuojamos vadinamosios "gerovės ap rūpintojos valstybės" (Wohlfahrtsstaat) ir socialistinių tendencijų kraštų, kaip Švedija, Danija, iš dalies Anglija ir net Prancūzija. Jose valstybės valdžia per daug kišasi į

laisvos rinkos ir ūkiškos bendruomenės valdymąsi.

Buvo įdomu ir džiugu sužinoti ir šiame straipsnyje parašyti, kad yra ir jau įgyvendinama *trečia* nauja ūkinė santvarka, nors daugelis kapitalistų tvirtino ir kitus individualios laisvės ir privačios nuosavybės netekimu baidė sakydami: "Tarp liberalaus kapitalizmo santvarkos ir komunistinės vergovės negali būti trečios ūkinės santvarkos". Tos naujosios socialios rinkos ekonomijos santvarkos dėka didžiulės 60 milijonų Vak. Vokietijos darbdaviai ir darbininkai sutartinai dirba ir turi aukštą pragyvenimo lygį. Jos dėka nėra ten aršios klasių kovos ir pragaištingos, stiprios komunistų partijos.

KO TRŪKSTA?

Norėdavau studijų dienomis paklausti vokiečių paskaitininkus:

– O kodėl paskutiniuose Vak. Vokietijos parlamento rinkimuose tiek daug balsų gavo socialistų partija, kuri dabar draug su liberalų vokiečių partija valdo kraštą? Ji juk yra partija visai kitaip vertinanti laisvą rinką, privačią gamybinę nuosavybę ir privačius bankus labai apribojanti, net suvalstybinanti.

Neklausiau jų, nes tai būtų išėję iš seminaro ribų. Jei būtų galėję, jie, tur būt, būtų atsakę:

– Sociali rinkos ekonomija yra tik dalis, nors ir svarbiausia, viso krašto ūkio santvarkos. O ir ši yra dalis visos *socialinės* krašto santvarkos. O naujosios, bendruomenišką žmogaus prigimtį atitinkančios socialinės santvarkos Vak. Vokietija turi tik kolektyvinę sutartį, vykdomą darbdavių gerą pradžią, pvz. tvarką algom nustatyti sąjungų ir Gewerkschaft, darbininkų sindikato; sistemą pensijų, ligos ir nedarbo kasų, administruojamų ir valdomų per pusę darbdavių ir darbininkų atstovų; bendravaldystės teisę, kurios dėka nuo 1951 metų didelių įmonių aukštąjį valdymo organą – priežiūros tarybą – sudaro pusė darbdavių ir pusė darbininkų atstovų, o nuo 1977 m. įvedama ir visose didesnėse įmonėse bei kitose verslovėse; tik 340 įmonių (tarp jų ir

Siemens) duoda savo darbininkams ir tarnautojams įmonių akcijų ir taip yra padariusios juos savo verslovių nuosavybės dalininkais.

Jie neminėjo, kad darbininkai nedalyvauja tiesiogiai įmonių pelne, kad mažas nuošimtis darbininkų vaikų gali lankyti aukštąsias mokyklas, užimti svarbias atsakingas vietas...

Todėl darbininkija dar nėra visai patenkinta ir *lygiateisė* su kitų visuomenės sluoksnių žmonėmis. Užtat ji dar ir susižavi socialistų ir kitų radikalių grupių viliojančiais pažadais.

Bet palengva ir naujoji socialinė santvarka Vak. Vokietijoje ir kitur skinasi sau kelią žmonių protuose, širdyje ir gyvenime tarp aršios klasių kovos kapitalistinėje santvarkos ir kolektyvistinio vylingo komunizmo sukeltų stiprių neapykantos aistrų, išgyvenusių klaidų, iš anksto priimtų, įpirštų, nepatikrintų nusistatymų. Ši trečioji naujoji socialinė santvarka remsis visų klasių taikingu sugyvenimu, lygiateisiu bendravimu ir brolišku solidarumu.

ŽMONĖS, SU KURIAIS DIRBAME

G. MATULIENĖ

Kai kurie tyrinėtojai teigia, jog svarbiausia socialinė problema *kaip gyventi su žmonėmis*. Tiksliau būtų – kaip bendrauti su žmonėmis, nes teisingas, optimalus bendravimas – geros nuotaikos, kūrybingos veiklos laidas, kelias į psichologinę harmoniją, pasitenkinimą savimi.

Sugebėjimas bendrauti su žmonėmis neateina pats savaime. Tai gana sudėtingas procesas, turintis glaudų ryšį su savi-reguliacija. Save reguliuoti, – vadinasi, nugalėti turimas ydas ir trūkumus, valdyti savo charakterį, griežtai kontroliuoti savo veiksmus. Kasdieniniame gyvenime, kai žmogus susiduria su daugybe situacijų, savireguliacija pareikalauja ir didelių valios pastangų. Deja, šių valios pastangų dažnai pritrūksta. Daug lengvesnis yra kitas kelias – o būtent, per daug nesistengiant suprasti

situacijos, svarstyti, kritikuoti, nurodinėti, kaip turėtų elgtis kiti. Tokiu atveju gal viskas gerai ir pasibaigtų, jeigu... žmogus pats savęs nevertintų ir jo poelgiai nebūtų lydimi emocijų.

Bendraujant su žmonėmis visuomet būtina prisiminti, jog bendraujame su emocijomis būtybėmis, kurios priklausomai nuo jų individualių savybių skirtingai reaguoja į įvairius faktus. Kaip teisingai yra pasakęs André Morois – faktai yra svarbus dalykas, tačiau svarbesnis yra klausimas, kaip reaguojame į faktus. Pavyzdžiui, kritika kitų žmonių atžvilgiu beveik visuomet stato priešininką į gynimosi pozicijas ir verčia ieškoti argumentų pasiteisinti. Todėl, net jeigu žmogus ir neteisingai elgiasi, jis nenori prisipažinti esąs kaltas ir bando pasiteisinti bent tuo, kad toje situacijoje kitaip buvo neįmanoma.

Kiekvienas žmogus paprastai vertina save geriau, negu yra iš tikrųjų. Todėl nereikia labai stebėtis, kai antivisumuoniškai besielgiantys žmonės nekaltina savęs, o ką jau bekalbėti apie dirbančius kolektyve žmones, turinčius vieningus tikslus ir uždavinius. Socialiniai psichologai tvirtina, jog žmogus turi pasirinkimą ne tik suvokime, bet ir atmintyje. Dabartiniai žmogaus gyvenimai veikia praeities prisiminimus. Pavyzdžiui, kai žmogų kritikuoja, jis atsimena apie jį kritikuojantį ir tai, kas buvo nemalonu praeityje. Todėl vienas iš reikšmingiausių principų žmonių bendravime – tai *neįžeidinėti žmogaus orumo*. Tik vidutinybės ir karjeristai primena žmogui visus jo trūkumus ir atkakliai tyli, kai jis padaro gera.

Amerikiečių filosofas John Dewey tvirtina, kad kiekvienas žmogus turi poreikį "būti pripažintu". Dėl to kiekvienas žmogus stengiasi atitinkamai save išreikšti. Kadanagi saviraiškos poreikis suprantamas labai įvairiai, tai, jeigu žmogus negali savęs išreikšti darbe, jis bando tai padaryti neformalioje draugų grupėje, ima ultramadingai rengtis, kiti net suserga, negalėdami kitaip patraukti dėmesio. Tenka pasakyti – jeigu kolektyve žmogus jaučia, kad juo niekas

nesirūpina, vargu, ar galima laukti iš jo teigiamų rezultatų darbe ir aktyvaus dalyvavimo visuomeniniame gyvenime. Iš čia išplaukia antras žmonių bendravimui svarbus principas – *sugebėjimas nuoširdžiai įvertinti žmogaus darbą*. Reikėtų pabrėžti esminį skirtumą tarp sugebėjimo įvertinti ir gana plačiai paplitusio – pataikavimo. Jeigu pirmojo kriterijus yra nuoširdumas, tai antrojo – nenuoširdumas arba pastangos sakyti žmogui tai, ką jis apie save galvoja. Kitas dalykas – įvertinti – vadinasi, įsigilinti ir pasistengti suprasti, kas žmoguje iš tikrųjų vertinga ir kas jo atliktame darbe yra teigiama. Tai jau gali būti pagrindas, ant kurio iškils aukštesnis kryptingas veiklos rūšis. Žmogaus veiksmai susiję su jo norais, savęs išreiškimu, todėl geriausios pastangos veiklai yra sužadinti norą veikti. Kaip tai padaryti? Be abejo, tai nelengvas uždavinys. Jis reikalauja stebėti žmogų įvairiose situacijose, pasistengti jį suprasti, sugebėti pažiūrėti į daiktus kito žmogaus požiūriu ir prognozuoti, kas šiuo metu jam būtų aktualu. Tokių dalykų neįmanoma atlikti vien formaliai bendraujant su žmogumi. Čia jau reikalingi ir neformalūs santykiai, išseinantys iš gamybinių klausimų rato. Reikšmingas šiuo atveju principas – *atidumas savo pašnekovams*. Ypač svarbu yra mokėti išklausti, nesisistengiant pertraukinėti ir neapibieriant eibe klausimų savo pašnekovą. Net ir dalykiniu reikalu atėjęs žmogus visuomet perduoda dalį informacijos apie save. Ką jau bekalbėti apie tokius atvejus, kai mes specialiai pasidomime savo pašnekovu.

Sėkmingam tarpasmeniniam bendravimui priskirtinas principas – *nebūkite visuomet rūstūs ir nesigirkite savo nesėkmėmis*. Džiugiai nusiteikęs žmogus tampa lyg prieplauka nesėkmių valandomis, o nuolatiniai skundai daro jį panašų į kiaurą stogą, pro kurį nuolat lyja. Bendravime reikia mokėti šypsotis.

Kaip nurodo fiziologai, neigiamos emocijos – liūdesys, baimė, prislėgta nuotaika – gali būti psichinių sutrikimų priežastimi. Tačiau neigiamų emocijų šiandieniniam

žmogui išvengti yra sunku, nes gana dažnai patenkama į padidintas psichinio perkrovimo situacijas: kasdien gauname daug naujos informacijos, priimame sprendimus, mažai judame ir t.t. Norint suprasti neigiamų emocijų įtaką žmogui, reikia trumpai išsiaiškinti, kaip veikia psichinio perkrovimo mechanizmas. Kai tik pavojaus signalas (arba psichinis dirgiklis) pasiekia smegenis, vidaus sekrecijos liaukos išskiria į kraują didelį kiekį hormonų — adrenalino, kuris paruošia organizmą aktyviam veikimui. Ši potencinė energija turėtų pereiti į raumenis, raumenys atliktų tam tikrą darbą, ir vidinis įtempimas būtų realizuotas veiksmu. To nesant ant kraujagyslių sienelių sėda cholesterolinas, padidėja kraujo krešėjimas. Situacijai besikartojant, kai nėra *aktyvios fizinės iškrovos*, šie reiškiniai turi neigiamų pasekmių sveikatai. Taigi vienas iš sėkmingo bendravimo principų būtų *nesukelti stresinių situacijų*.

Žmonių tarpusavio santykiai yra plati ir sudėtinga problema, kurios trumpai neįmanoma išgvildinti visapusiškai, nes žmonių elgesys yra labai skirtingas, todėl čia pateikti tik patys bendriausi principai, kurie reikšmingi sutelkiant kolektyvą kryptingai socialinei veiklai.

DIENA BE DŽIAUGSMO

TERESĖ KEZIENĖ

Nedidelės įmonės kabinetas. Trys rašomieji stalai. Dar prieš devynias prasiveria durys. Tyliai, ramiai įeina Laima, pamerkia vazelėje gvazdiką ir sėdasi prie savo ap-lankalų.

Praeina kelios minutės. Koridoriuje pasigirsta energingi žingsniai, trinkteli durys. Tai Aušra.

Lygiai devintą pūškuodama prie savo stalo atsiiria Dalia. Sunkiu pavargusiu kūnu ji ne sėdasi, o tiesiog krenta į krėslą.

Taip nedidelės įmonės kabinete prasideda darbo diena.

AUŠRA

— Paskutinį, tikrai paskutinį kartą taisau Laniausko klaidas. Meistras, vadina-si! ... — Ir Aušra raudonu pieštuku riebiai perbraukia popieriaus lapą. — Vyti tokius nemokšas iš darbo — sakiau ir visuomet sakysiu!

Vos girdimai kapsi elektroninės skaičiavimo mašinos klavišai. Bėga žali skaičiai. Brėžinyje ryškėja vis naujos linijos. Aušra gėrėdamasi žiūri į savo darbą. Ką ne ką, o dirbti ji moka. Tai pripažįsta visi.

Ūmai plūstelėjusį džiaugsmą nustelbia kitas jausmas. Dalia ir vėl sėdi susiėmusi galvą. Jos darbas nė nepradėtas. Nežinia, kiek ji šitaip sėdės. O paskui prasidės įprastinė komedija.

Štai jau ir prasideda... Laima tyliai praveria langą, "Tau, Dalyte, reikia daugiau gryno oro", — Aušra girdi saldų Laimos balsą. Ant stalo atsiranda stiklinė vandens. "Atsigerk, Dalyte, vanduo sunkumą nuplauna". Kai pakvimpa vaistais, Aušra išlekia į koridorių.

Kai ji grįžta į kabinetą. Dalios kėdė jau tuščia: Laima bus nutempusi į poilsio kambarį. Ir stalas švarus. Kaip ir kiekvienąsyk tokiu atveju. Dalios darbą ant savo stalo persikelia Laima.

— Tu, Laima, tikra keistuo-lė, — sako valdydamasi Aušra. Už ką tu tempi šitą jungą? Ką tau duoda tas darbas už du?

— Aš apie tai negalvoju, bet kitaip elgtis negaliu. Be to, ne už du dirbu, tik padedu.

— O aš galvoju — tu dirbi už Dalią. Aš nuolat taisau tai vieno, tai kito klaidas, tarp kitko, ir Dalios. Šitaip sukuriu sąlygas laikytis netikėliams. Šitaip padedame jiems įsikibti kėdės, kai jos laukia gabesni, jaunesni, pažangesni.

— Ar tai žmogiška, ką tu siūlai?

— O tu man atsakyk, kas čia — vaikų darželis, ligoninė? Čia įmonė. Kodėl aš turiu dirbti už kitus? Sergi, negali, nesugebi — mesk darbą, ieškok tokio, kur dirbdamas negadintum sau ir kitam nervų, kuris atitiktų tavo jėgas.

Laima tyli, neatsako.

Ir Aušra tęsia toliau:

— Žmogus turi žinoti savo vietą. Kai nežino, ima gižti, demonstruoja savo sopulį ir nori, kad visiems skaudėtų.

LAIMA

Kambaryje žydi gvazdikas. Langai dideli, žeria spindulius. Viskas blizga švara. Ir vis dėlto jame niūru. Kodėl mūsų kambaryje niūru? O gal ne kambaryje, gal širdyje negra?

Neatsakiau Aušrai. Beveik demonstratyviai nutylėjau. Ką galima pasakyti žmogui, kuris turi savo požiūrį ir negirdi kito nuomonės, jos nepriima, negerbia.

Laima stengiasi įveikti kartėlį, sukeltą Aušros žodžių, dirba dar įnirtingiau, bet mintis vis grįžta. Kas gyvenime svarbiau: ar pačiam iškilti, sublizgėti, ar kitą palaikyti, paskatinti? Meistras Laniauskas, kurio Aušra pradeda nebepakęsti, ne žioplas, ne apsileidėlis. Jo klaidos greičiau iš didelio veržlumo, iš nepatyrimo. Ne tik laikas, bet ir parama padarys iš jo gerą specialistą. Niekas negimsta su marškiniais.

Dalios likimas dramatiškesnis. Liga pasigviešė pačią jaunystę, tačiau merginos nepalaužė.

Labai paprasta eiti per gyvenimą, kai netrūksta sveikatos ir gabumų. Kasdien ateiti prie darbo stalo, įveikti, kas beveik neįveikiama, — ne kiekvienam pasiekiamas narsumas. Kodėl šito nematom, kodėl į kiekvieną žiūrime iš sau naudingų pozicijų? Kodėl nepastebim, kad tuomet, kai liga atleidžia varžtus. Dalia padaro tai, ko nepadaryčiau nei aš, nei Aušra!

Žmogaus misija sudėtingesnė, negu atlikti kasdieninį darbą. Truputis valios, atkaklumo, gabumų — ir padaryta. Gyvenime be viso šito dar kažko reikia. Ko? Kambaryje mes tik trys, o ankšta, netelpam. Pernelyg daug galvojame apie save, nematome kitų rūpesčių, skausmo, esame abejingos.

Žmogų vertiname už pareigas, už žinias, už darbą. O virš viso to turėtų iškilti žmogiškumas — visų vertybių vertybė.

DALIA

Pažinimas ateina per išgyvenimą. Visiškai natūralu, kad Aušra manęs nesupranta, nemėgsta. Ji dar nežino, kas yra negalia, kokia ji baisi. Ir nereikia, kad sužinotų. Tik tie, kurie nepatyrė skausmo, ar moka taip branginti gyvenimą?

Aš žinau, kas manęs laukia. Gydytojų geri žodžiai ir tabletės palaiko, bet nepadarys, kad būtų lengviau. Bus sunkiau ir sunkiau. Šie aplankalai ant stalo — mano ryšys su gyvenimu. Tada, kai paskutinį kartą juos užversiu, ateis ne tik vienuma. Ateis žinia, kad grumtynės pralaimėtos. Ateis patalas. Ateis motinai paskutinis smūgis jos gyvenime.

Turiu laikytis šito stalo, šitos kėdės, nors žinau, kad ne vien Aušrai užkliūnu. Kai labai sunku, nebegali būti teisingas, ieškai, reikalauji paspirties, ją priimi egoistiškai, lyg atlyginimą už savo nelaimę.

Be Laimos paramos nebeįsiversčiau. Ar priimčiau ją iš Aušros? Nežinau. Jos pasitikėjime, jos ištikinimuose pernelyg daug paniekos kitiems.

Kodėl žmonės taip bijo būti geri?

Kaip ir paprastai. Aušra atsisveikina pirmoji. Trinkteli durys, ir žingsniai nukaukši koridoriu.

Daliai pasikelti nuo kėdės nelengva. Ir jai padeda švelni, šilta Laimos ranka.

Nedidelės įmonės kabinete darbo diena pasibaigė. Darbas padarytas. Tik kodėl ši diena neatnešė džiaugsmo?

Sūnų motinoms

KM•

Dabar aš jau vedęs, pats auginu sūnų, todėl galiu blaiviai įvertinti, kaip esu paruoštas gyvenimui.

Noriu perspėti brangiąsias mamas: per daug jūs sūnus mylite, per daug lepinatė ir visai neparuošiate kasdieniniam gyvenimui. Kad ir tokia statistika: vaikinai dažniau meta studijas, daugiau jų ir akademines atostogas išsirūpina. Ir man vos taip nenutiko.

Lankydamas pradžios mokyklą ir gimnaziją, viskuo buvau aprūpintas. Į parduotuvę tik iki kokių 11-12 metų buvo įdomu vaikščioti, vėliau – atsibodo, ėmiau teisintis laiko stoka, taip nesunkiai ir atpratinau mamą nuo savo paslaugų. Taigi augau be jokių pareigų namuose. Valgis – paruoštas, net sumuštiniai aptepti, kad tik nepapusryčiaus neišeičiau į mokyklą. Drabužiai visada tvarkingi, išplauti, išlyginti. Taip ir neteko nė karto skalbti, net savo kojinių. Nežinojau kaip lyginti kelnes, nemokėjau kaklaraiščio susirišti. Būdavo: "Ma, šandien mokykloje šokiai", ir po valandėlės ant kėdės padėti sniego baltumo marškiniai. Peilio aštrumo kelnų kantas. Viena, ką pats darydavau – tai nusivalydavau batus, retkarčiais nuvalydavau net mamos ir tėtės.

Baigęs gimnaziją, įstojau į universitetą. Apsigyvenau su dviem kitais studentais pas senokus pensininkus. Niekas čia nema-

tė, niekas nesikišo, kaip mes "tvarkėme" kambarį. Greit spėjome įsitikinti, kad šiuo atžvilgiu privačiai gyventi žymiai geriau, negu bendrabutyje, ten komitetai ir komisijos, seniūnai ir komendantai kišasi į tavo asmeninę tvarką.

Teko nuo pirmos dienos pradėti rūpintis pačiu savimi, mamos kartu nebuvo... Mat, mokslo atžvilgiu gimnazijoje buvau pirmas, dalyvavau įvairiuose rateliuose, sporte buvau pasižymėjęs. Nenorėjau atsilikti ir čia. O kai reikia pačiam apsipirkti nuo druskos, duonos iki pieno ir mėsos, pamačiau, kad laiko labai trūksta. Matau, kad visur nespėsiu. Pradėjau mažiau kreipti dėmesio į valgi. Kai rytą nebebuvo mamos paruoštų sumuštinų, pirmiausia teko atsisakyti pusryčių. Bandžiau kokią 10-11 val. į kafeteriją užbėgti, bet ten eilės, o ir brangoka. "Užkirsdavau" valgykloje pietus, o vakare, ką rasdamas (žiūrėk, yra dešros, nėra duonos arba atvirkščiai), kartais ir nieko. Grįžti, sakysim, iš teatro ar kino vėliau, žinai, kad nieko namie "ėdamo" nėra, parduotuvės jau uždarytos. Į kavines nepradėjau vaikščioti, tikrai norėjau mokytis. Svoris greit pradėjo kristi, net skrandis buvo sustreikavęs.

Teko atsisakyti šviesių marškinių. Tiesa, bandžiau vežioti mamai skalbti, bet kad vis rečiau beparvažiudavau, vis nelikdavo laiko: tai veikla universitete, tai sportas, taip savaitgaliai ir praeidavo. Taigi, mėgstamiausi tapo tamsūs marškiniai ir džinsai, jų lyginti nereikia. Bandžiau dar studijų pradžioje lyginti savo išeigines kelnes: nuščiau laidynės temperatūrą vilnai. Bet, matyt, manosios buvo ne grynos vilnos, dar ir ne pridengiau lygindamas, taip ir išsvilinau žymę pirmu pradėjimu. Kaklaraiščio surišimas man pasirodė aukštoji matematika, nors studijavau instrukcijas gerą ketvirtį valandos. Taip teko atsisakyti šios puošmenos. Bet reikėdavo kartais įsisiūti sągą, prisiūti prairusią rankovę. Pasirodo, net siūlą įverti neipratęs buvo keblu – vis pro šalį. Kambario draugams viskas sekėsi ne ką geriau. Nutarėme savo grupės merginas į talką pasikviesti. Tris, kad būtų drą-

sesnės. Taip ir įpratome: ko reikia, padėjume, pasiprašome koleges, saldainiais, ledais, vėliau ir vynu pavaišinam. Taip ir pripratom.

Pagaliau nutarėme, kam čia mums vargti, prašinėti, reikia vesti, štai ir vėl kaip prie mamos būsime, – viskuo aprūpinti. Tik mūsų tretysis dar vis dėsė. O aš ir kitas kambario draugas pasipiršome ir vedėme.

Išsinuomavome butelį, pradėjome šeimyninį gyvenimą. Aš tikrai kaip pas mamą pasijutau: viskas nupirkta, paruošta, sutvarkyta, ir pinigai skalsesni tapo. Net pagalvodavau, kaip tos merginos ir spėja, o manoji dar ir studentė buvo iš gerųjų.

Tačiau prabėgo metai, sulaukėme sūnelio, ir man, jaunam tėveliui, teko vargais negalais priprasti prie moteriškų rūpesčių. Nejučiomis išmokau taupyti laiką ir visur suspėti, tiesa, visuomeninę veiklą ir sportą teko apriboti, nes visai atsisakyti neleido mano idealioji žmona.

O mano kambario draugas šeimyninio gyvenimo bandymo neišlaikė: gimus kūdikiui, prasidėjo nesutarimai, draugas pradėjo vėlai grįžti namo ir dar neretai išigėręs. Metė studijas, ėmė dirbti, trūko pinigų, nes įprato "budėti" kavinėse, kad nereikėtų klausytis vaiko ir žmonos riksmo. Pagaliau jis paliko šeimą, išėjo pas linksmą, turtingą našlę (prekybininkę), labai panoro viskuo aprūpinto gyvenimo.

Tretysis liko nevedęs, bet nenormalia mityba sugadino skrandį, ėmė dažniau lankyti daktarą nei paskaitas, atsidūrė pagaliau ligoninėje, teko laikinai nutraukti studijas.

Gal tai, sakysite, išimtys. Teko išsišnekti su kurso draugais. Panašiai kasdieniškam gyvenimui ruošėsi ir kiti.

Brangiosios mamos, būkite geros, pratinkite ir berniukus prie darbo, naudokitės mūsų gerais norais. Juk būdami maži, mes taip norime padėti savo mylimoms mamytėms, tik jūs mus neretai genate į šalį, esą ne vyriškas čia darbas. O "vyriškas darbas" dabartinėmis sąlygomis – televizijos žiūrėjimas, laikraščių skaitymas. Štai tėtės pavyzdys ir patraukia bręstantį jaunuolį.

O jūs, brangiosios mamos, ir sūnus, ir dukras vienodai spauskite prie darbo. Nereikia, kad ir jūsų dukros per daug aukotųsi vyru, jam pataikautų ir visą namų rūpesčių našta pačios neštų, kaip ir mano žmona pirmaisiais metais. Tai bereikalinga auka, kurią ne kiekvienas supranta (mano draugas nesusprato).

Prašau. . .

D. Lukšys

Kiek atidžiau pradėjus stebėti prašytojus, galima išžiūrėti du ryškiai skirtingus tipus. Vieni prašo oriai, bet kukliai, lyg norėdami visa savo laikysena pasakyti: "Jeigu išpildysi – būsiu dėkingas", tuo tarpu kiti prašydami rodo tam tikrą įžulumą, tarsi sakydami: "Išpildyti privalai, jeigu neišpildysi – pyksiu".

Nors ir nelabai patrauklūs yra šio antrojo tipo prašytojai, tačiau kaip tik jie sudaro daugumą. Ypač vaikai labai linkę prašyti šitaip. Kuris tėvas negalėtų iš savo patyrimo papasakoti, kas būna kai mažasis niurgzlys ko nors paprašo ir negauna. Tokiam prašytojui neparodykime, kad jis turi teisę gauti viską, ko tiktai prašo. Vaikas jau nuo mažumės turi būti auklėjamas taip, kad iš antrojo prašytojo tipo pereitų į pirmąjį. Kad neimtų pykti ko nors negavęs ir pajustų dėkingumą gavęs. Vaikas turi būti mokomas prašyti.

Kol kas į tai kreipiama per mažai dėmesio. Daugelis žmonių per visą savo gyvenimą taip ir nepereina į pirmojo tipo prašytojus. Žinoma, žmogus, negavęs ko norėjo, neima niurgžėti ar kaip kitaip rodyti savo pykčio (nors šiurkštesnių žmonių tarpe būna ir taip), bet jeigu jis nėra pakankamai išauklėtas, tai būtinai tokį pyktį pajus ir net pasilaikys jį ilgam, nepraleis progos kaip nors atsimokėti. Be abejo, ir prašomasis kartais ne be ydų, jis gali atmesti ir visai lengvai išpildomą prašymą – bet tai jau kita tema. O prašytojas visados turi būti mandagus, taktiškas, turi pajusti ir išreikšti dėkingumą, kai jo prašymas išpildomas.

Tai priklauso nuo mūsų

Dr. K. Valiukienė

Kai geriame alų, degtinę, apie žalą negalvojame. Matome tik linksmą pusę – pagerėja nuotaika, greitai surandame bendrą kalbą su mažai ar visai nepažįstamu žmogumi, kasdieniniai rūpesčiai pasitraukia į šalį. Gydytojai šią malonią būseną vadina dėmesio ir savikritikos centrų pakenkimo stadija. Jai pasiekti reikia labai nedaug alkoholio. Geriant toliau, pakenkiamos vis naujos galvos smegenų sritys, vis plačiau slopinami centrai, kurie žmogų daro žmogumi. "Draugiška" stadija pereina į sutrikusių judesių, neaiškios kalbos, netikėto pykčio arba liūdesio stadiją, pagaliau apima apatija, mieguistumas, ir tolesnių savo veiksmų žmogus jau nebeprisimena. Esant dideliam girtumo laipsniui, krenta kraujo spaudimas, gali išsivystyti kvėpavimo centro paralyžius ir ištikti mirtis.

Kokią stadiją pasieks kiekvienas svečias, priklauso pirmiausia nuo šeimininkų, ypač nuo šeimininkės. Stalas gausiai apkraunamas gėrimais, pirmuosius stikliukus svečiai dažniausiai draugiškai priverčiami išgerti iki dugno. O priversti nesunku – kuris gi svečias nenorės vaišingai šeimininkei sveikatos, laimės palinkėti. O kai svečiai pasiekia pirmąją, "linksmąją" stadiją, jau ir raginti labai nereikia. Toliau jau nuo kiekvieno svečio individualių savybių priklauso, kokią stadiją jis pasieks.

Yra teigiama, kad alkoholis atneša visai žmonijai daugiau žalos, negu džiaugsmo, nors geriamas kaip tik dėl džiaugsmo. Geriama iš džiaugsmo – gavus pirmą butą, pirmą algą, atostogas, sulaukus draugų gimimo bei vardo dienos, svečio. Linksma, skamba dainos... O nelaimė sėlina negirdimai. Juo dažniau vyksta pasilinksminimai, juo ji arčiau. Ribos tarp sveiko žmogaus, dar galinčio atsisakyti išgerti, ir ligonio lyg ir nėra. Yra, tiesa, požymių, į kuriuos dažniausiai nekreipiama dėmesio, nors šie požymiai rodo, kad išsivystė liguistas pripra-

timas, kad turime jau nebe mėgstantį išgerti žmogų, o ligonį. Tai noras išgerti nors ir menkiausia proga arba ir be progos, šių išgėrimų padažnėjimas (dažniau nei vieną kartą per savaitę), tai ir pajėgumas išgerti 3-4 kartus daugiau negu anksčiau, ir atsiradęs dirglumas, miego sutrikimai, pasireiškiantys ankstyvu prabudimu ir kt. Požymių daug, ir artimiausi žmonės juos tikrai pastebi, tik nesupranta, kad tai jau rimti pavojaus signalai. Šeimos narių bei aplinkinių nepakantumas dar gali grąžinti žmogų pilnaverčiam gyvenimui.

Ligai vystantis toliau, jau ryškūs visi lėtinio alkoholizmo požymiai – tai rytinis atsipagiriojimas, pradžioje alumi, vynu, vėliau tik stipresniais gėrimais, girtavimo periodai, besitęsiantys 5-10 dienų su po to einančiais blaivumo laikotarpiais, tai žmogaus charakterio pasikeitimas ir kt.

Alkoholizmui išsivystyti padeda atlaidi pažiūra į pirmuosius ligos simptomus ir begalinius vaišinimus už kiekvieną padarytą paslaugą ir šiaip kiekviena proga. O kad svečias žengia dar vieną žingsnį iki nelaimės, šeimininkas nesusimąsto – daug svarbiau, kad svečias nesupyktų nepavaišintas. Liga progresuoja, bet į ją priimta žiūrėti ne kaip į susirgimą, o kaip į blogos valios pasireiškimą. Namie prasideda barniai, liejasi ašaros, kartais prieinama net iki muštynių. Kaip tik šiuo atveju yra reikalingas gydymas. Tačiau pakeisti visuomeninę nuomonę, kad gydosi tik užkietėję alkoholikai, labai sunku.

Ne kartą teko girdėti teigiant, kad alkoholis apsaugą nuo įvairių ligų. Tačiau medicina teigia ką kita. Ligoninėse pagausėjo asmenų, sergančių vidaus organų ligomis, tokiomis, kaip kepenų pakenkimas, kasos uždegimas, širdies raumens pakeitimai ir pan. Šios ligos atsiranda dažniausiai nuo nesaikingo alkoholio vartojimo.

Grupė onkologų ištyrė 292 alkoholizmu

sergančius žmones ir nustatė, kad pakitusi skrandžio gleivinė yra priešvėžinėje būklėje.

Nesaikingas alkoholio vartojimas susilpnina apsaugines organizmo jėgas, todėl alkoholikai dažnai serga tuberkulioze ir kitomis užkrečiamomis ligomis.

Pasaulinės sveikatos apsaugos organizacijos duomenimis, pastaruoju metu mirtinumas nuo alkoholio ir jo padarinių tarp visų mirties priežasčių tvirtai užima trečią vietą. Mirtį neša ūmus apsinuodijimas alkoholiu, nuo girtavimo atsiradusios vidaus organų ir nervų sistemos ligos, nelaimingi atsitikimai, katastrofos, savižudybės ir kt.

Nuo alkoholizmo kenčia daugybė žmonių. Per pastaruosius 15 metų ekonomiškai išsivysčiusiose šalyse alkoholizmas sparčiai auga. Vidutiniškai iš 100 žmonių 5-6 asmenys yra alkoholikai. Jeigu suskaičiuosime dar girtuoklio šeimos narius, kurie kenčia nuo vieno ar dviejų alkoholikų šeimoje, šis skaičius žymiai padidės. Blogai, kai šeimoje girtauja tėvas, dar baisiau, kai šia liga suseraga motina. Statistika skelbia, kad alkoholizmas moterų tarpe progresuoja. O moteris alkoholis suluošina daug greičiau, negu vyrus.

Juo jaunesnis žmogus pradeda vartoti alkoholinius gėrimus, juo greičiau ir dažniau išsivysto alkoholizmas. Jaunimo, ypač mergaičių, vartojančių spiritinius gėrimus, skaičius paskutinį dešimtmetį gerokai padidėjo. Jaunimą, kaip ir suaugusius, traukia draugiška išgertuvių aplinka. Nesaikingo išgėrimo rezultatus skaičiuoja policija ir daktarai. Pavyzdžiui, Švedijoje paskaičiavus jaunos asmenis, sulaukytus viešoje vietoje neblaivius, paaiškėjo, kad berniukų skaičius per 13 metų padvigubėjo, o mergaičių išaugo... 20 kartų.

Jau nedidelis išgerto alkoholio kiekis susilpnina savikontrolę, padidina lytinį potraukį. Daug kriminalinių nusikaltimų įvykdo neblaivūs asmenys, daugiau nei 80% sergančių venerinėmis ligomis užsikrėtė, būdami neblaivūs. Šveicarijoje maždaug kas trečia netekėjusi jaunesnė kaip 21 metų mergina pastoja, būdama išgėrusi.

Prancūzų mokslininkai, tyrinėdami grupę psichiškai atsiliekančių vaikų, nustatė, kad dauguma motinų pastoja didelių švenčių metu, kai buvo vartojama daug alkoholinių gėrimų.

Ypač pavojinga gerti alkoholinius gėrimus nėščioms. Pirmaisiais trimis nėštumo mėnesiais, kai formuojasi kūdikio organai ir sistemos, net truputis alkoholio gali sukelti apsigimimus. Iš viso nėštumo metu būtina kategoriškai atsisakyti alkoholio.

Motinos, kurios pačios kūdikį maitina, turi neužmiršti, kad išgertas alkoholis pereina į pieną. Pavojinga ne tik degtinė, bet ir alus.

Visos norime, kad šeimos būtų darnios, sveikos. Todėl gerkime alkoholį tik retomis progomis ir labai saikingai.

- Katalikų visame pasaulyje 1976 m. buvo 724 milijonai. Per metus padidėjo apie 15 milijonų. Kunigų 1976 m. buvo 401.000; per metus sumažėjo 8.000. Vedybų katalikų bažnyčiose 1976 m. buvo 4 milijonai. Per metus sumažėjo penktadaliu milijono. Šitokių duomenis skelbia Vatikano šaltiniai.

- Deltuvos bažnyčios šventoriuje buvusios stacijos buvo 1978 m. kovo 4 d. pagrobtos; atrodo, specialistai grobėjai parinko šv. Kazimiero dieną, kad labiau katalikus įskaudintų.

- Lenkijoje, siekdamas išgauti daugiau teisių tikintiesiems, lankėsi apaštališkasis nuncijus arkiv. Luigi Poggi. Tarėsi su vyriausybės atstovais ir su lenkų kardinolais. Arkiv. Poggi su kitais Vatikano delegacijos nariais Lenkijoje išbuvo dvi savaites.

- "Raktas į Naująjį Testamentą" — tokiu pavadinimu kun. prof. Antano Rubšio naują knygą išleidžia *Krikščionis Gyvenime* leidykla. Veikalas stambus, net 400 psl. Jame ne itk gilinamasi į Naujojo Testamento prasmę, bet plačiai apžvelgiamas ir anų laikų kultūrinis, visuomeninis, politinis gyvenimas.

Skyrių tvarko JUOZAS VAIŠNYS, S.J.
Patarėjas – PROF. PETRAS JONIKAS

NETAISYKLINGAS VIETININKO VARTOJIMAS (III)

5. Lietuvių kalboje vietininkas niekada negali reikšti objekto, t.y. niekada neina papildiniu. Kas kita kitose kalbose, pvz. rusų, kur tokios konstrukcijos labai įprastos. Kartais lietuviai, nusižiūrėję į tas svetimas kalbas, klaidingai pavartoja vietininką, be kurio mes galime lengvai apsieiti, ypač su veiksmažodžiais *nusimanyti*, *nusivokti*, *įsitikinti* ir pan. Tokius posakius visuomet taisydavo ir J. Jablonskis. Štai keli jo pataisyti sakiniai: Pagarsėti norėjo *mano reikaluose nusimanąs* (=nusimanyimu apie meno reikalus). *Nenusimanau aš kare* (= apie karo dalykus). *Mus tame įtikina* (= Mus tuo įtikina). *Buvo įsitikinęs senovės lietuvių turtingos literatūros buvime* (= ...kad senovėje lietuvių literatūros būta turtingos). *Niekas neįtars tame* (=tuo).

Dar pridėsime keletą kitų panašių sakinių: *Literatūroje* (= *Apie literatūrą*) jis nieko nenusivokia. *Kame* (=Kuo) jis kaltas? *Kame* (= Kuo, kaip) pasireiškia jo išmintis? Šie du kūriniai skyrėsi tik *kai kuriose detalės?* (= *kai kuriomis detalėmis*). Juodu susitarė *visuose klausimuose* (= *visais klausimais*). Bitės padeda *gėlių apvaisinime* (= *apvaisinti gėles*).

Papildinio vietininkas kartais pavartoja mas ten, kur geriau tiktų objekto naudininkas. Pvz.: Didelę įtaką žmonių *gyvenime* (= *gyvenimui*) daro modernioji technika. Ši

medžiaga labai naudinga kai kurių aparatų *gamyboje* (= *gamybai*).

6. Lietuvių kalboje vietininkas neturėtų reikšti priežasties. Tačiau, verčiant iš kitų kalbų, dažnai pavartojami vietininkai priežastiai reikšti. Tokias konstrukcijas, kuriose šie nepageidaujami vietininkai eina prieinksniais arba polinksniais, lengva pakeisti taisyklingomis konstrukcijomis su prieinksniu *dėl*, o kartais prieveiksmais *todėl*, *dėl to* ir pan. Pvz.: *Tokio apsileidimo išdavoje* (= *Dėl tokio apsileidimo*) gali lengvai kilti gaisras. Šio *įvykio pasėkoje* (= *Dėl šio įvykio*) jis visai prarado pusiausvyrą. *Blogų sąlygų poveikyje* (= *Dėl blogų sąlygų*) išdžiūvo visos gėlės. Jis visiškai nesimokė, *ko išdavoje* (= *dėl to*) buvo paliktas toje pačioje klasėje. Pasitaiko neatsargių vairuotojų, *ko pasėkoje* (= *todėl, dėl to*) įvyksta daug nelaimių.

Kartais žodžių junginiai su nevartotinais priežasties vietininkais gali būti keičiami pusdalyvinėmis, padalyvinėmis, o kartais ir dalyvinėmis konstrukcijomis. Pvz.: *Pramonės išsivystymo išdavoje* (=Išsivysčius pramonei,) šalyje padidėjo gerovė. *Savęs vertinimo rezultate* (=Save vertindamas,) žmogus užima atitinkamą vietą visuomenėje. *Tiesioginių saulės spindulių poveikyje* (=Veikiami tiesioginių saulės spindulių,) mikrobai žūva.

Norint išvengti nevartotino vietininko, kartais tenka perradaguoti visą sakinį arba jo dalį. Pvz.: *Karo pasėkoje* ūkis buvo nualintas (= *Po karo ūkis buvo nualintas: Karas ūkį nualino*). *Tyrimų pasėkoje gautus duomenis* (= *Tyrimais gautus duomenis; Tyrimų duomenis*) reikia tuoj užregistruoti.

7. Kai vietininkai priklauso ne nuo sakinio veiksmažodžio, bet nuo daiktavardžio (paprastai veiksmažodinio), jie pradeda reikšti nebe tiek vietą, laiką ar būdą, bet pasidaro *nusakomieji*, t.y. jie lyg apibūdina, pažymi daiktavardį, nurodo jo ypatybę. Imkim, pavyzdžiui, sakinį *Darbas fabrike jai patiko*. Čia galima kelti du klausimus: 1. *kur* patiko darbas? – fabrike (vietos aplinkybė), 2. *koks* darbas patiko? – fabrike (nederinamasis pažymins).

Tokie nusakomieji vietininkai lietuvių kalbai nelabai pageidaujami. Geriau čia būtų vartoti kilmininkas. Pvz.: Išdažėme sienas *visuose kambariuose* (= *visų kambarių sienas*). Amerika nutraukė karą *Vietname* (= *nutraukė Vietnamo karą*). Mus džiugina laimėjimai *kovoje už taiką* (= *kovos už taiką laimėjimai*). Pirmininkaujantis *posėdyje* (= *Posėdžio pirmininkas*) pranešė, kad po pertraukos bus svarstomas kitas klausimas.

Žinoma, šios rūšies vietininkų griežtai smerkti negalima. Kartais juos reikia vartoti stiliaus sumetimais, kai sakinyje būtų per daug kilmininkų arba būtų neaiški sakinio prasmė, jeigu vietininką keistume kilmininku.

8. Kartais gali būti neaišku, ką pabrėžti: vietą ar požymį, t.y. ką pavartoti: vietos vietininką ar nusakomąjį kilmininką. Tokiais atvejais dažniausiai bus daug sklandžiau ir aiškiau, pavartojus kilmininką. Pvz.: Ji pradėjo dirbti *mokykloje* (= *mokyklos*) bibliotekinike. Ji jau antri metai yra *vaikų darželyje* (= *vaikų darželio*) vedėja. *Tokiose šeimose* (= *Tokių šeimų*) vaikai visuomet bus pavyzdingi. Spauda yra didelė *jėga mūsų tautoje* (= *mūsų tautos jėga*).

Jau keliuose šio žurnalo numeriuose rašėme apie netaisyklingą vietininko vartojimą. Vietininko vartojimo klaidų ir mūsų rašomojoje, ir šnekamojoje kalboje daroma labai daug. Šiai lietuvių kalbai nebūdingai vartosenai daug įtakos daro svetimos kalbos, kur vietininko vartoseną yra skirtinga nuo mūsų kalbos. Tad reikia čia daug atsargumo. Drąsiai jį galime vartoti tik tada, kai norime pažymėti vietą. Visais kitais atvejais (laiko, būdo, būvio reikšmėmis) tuoj pagalvokime, ar ne aiškiau ir sklandžiau būtų, jei pavartotume kilmininką ar visai kitaip sudarytume sakinį, vengdami vietininko. Įsidėmėtina, kad lietuvių kalboje vietininku negalima reikšti objekto, priežasties, tikslo. Tad praktiškas patarimas būtų toks: jeigu vietininkas sakinyje nėra būtinais reikalingas arba jeigu jo vietoje galime pavartoti kitą linksnį ar posakį, tai tokius linknius bei posakius ir vartokime. Taip elgdamiesi, išvengsime daug klaidų.

Paruošė DANUTĖ ir GEDIMINAS VAKARIAI

LIETUVIŠK& KNYGŲ SPAUSDINIMO ISTORIJA RYTPRŪSIUOSE

Lietuvoje ir Rytų Prūsijoje ligi 1861 m. maždaug veikė šimtas spaustuvių, kurios spausdino knygas ir lietuvių kalba. Šios knygos buvo galingas politinės kovos ir švietimo įrankis. Viduramžiais ypatingai pradėta domėtis knygomis, kas skatino steigti naujas spaustuves, kurios vėliau tapo pajėgiomis spausdinimo įmonėmis. Socialinės bei politinės sąlygos lėmė, kad daugiausia knygų buvo spausdinama religinio turinio. Ši padėtis išsilaikė net iki 19 a. pabaigos. Jos buvo spausdinamos ir platinamos labai sėkmingai, bet nemažas tų knygų skaičius dingo, net nepalikdamos ryškesnio pėdsako. Šiandieniniams bibliografams ir spaudos tyrinėtojams jos kelia daugybę mįslių ir neaiškumų. Mėgstamiausia 19 a. knyga buvo protestantų giesmynas. Šis giesmynas būdavo išspausdinamas ir įrašomas kartu su D. Kleino maldaknyge, kuri vadinosi "Naujos, labai privalingos ir dūšioms naudingos mūsų knygelės". Ši knyga žmonių buvo labai perkama, todėl ji buvo daug kartų perspausdinta, nenurodant net datos. Skaitytojai pastebėjo, kad kai kurios knygos turi mažiau giesmių ir spausdinama ant labai blogo popieriaus. F. Kuršaitis, atsakydamas į šiuos skundus, 1864 m. savo paties leidžiamo laikraščio "Keleivis iš Karaliaučiaus" dviejuose numeriuose išspausdino straipsnį "Atsiliepi-

mai". Šiame straipsnyje aprašoma lietuviškų knygų spaudos istorija. Šiandien šis straipsnis tapo svarbiausiu šaltiniu, tiriant ne tik šios "Pagerintos giesmių knygos", bet ir kitų lietuviškų knygų spaudos istoriją.

RESPUBLIKOS VALSTYB. BIBLIOTEKOS IR JŲ MENO TURTAI

Gausu yra dailės kūrinių, albumų, nuospaudų, katalogų Valstybinėse respublikos bibliotekose: Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, o taip pat Dailininkų sąjungos. Dailės instituto ir daugelyje kitų. Tačiau kol kas tik Valstybinė respublikinė biblioteka turi tam tikrą meno skyrių, kur suskirstytai kaupiamos knygos meno teorijos klausimais, tapybos, skulptūros, grafikos albumai. Atskirais lakštais išleistos nuospaudos, atvirukai ir vientisiniai leidiniai.

Valstybinėje respublikinėje bibliotekoje yra 30 tūkstančių meno albumų, 8 šimtai įžymių dailininkų paveikslų nuospaudų, graviūrų, lakštinių grafikų, 20 tūkstančių atvirukų ir nuotraukų, 60 tūkstančių portretų, plakatų ir vaizdinių priemonių. Itin turtingas plakatų skyrius: nuo prieškarinių iki pačių naujausių laikų.

Leidinių amžius labai įvairus. Čia galima rasti 1863 m. Madride išleistą F. Gojos kūrinių albumą, kuris yra bibliografinė retybė; taip pat paskutiniaisiais metais pasirodžiusias moderniojo meno knygas ir kt.

Kasdieninių laikraščių ir žurnalų šiuo metu gaunama daugiau kaip šimtą. Kasmet įregistruojama iki 9 tūkstančių apsilankymų, o literatūros išduodama iki 60 tūkstančių vienetų.

Viena iš svarbiausių meno ir literatūros parodymo būdų yra parodos, kurių kasmet suruošiama 20-30. Vyraujančios parodos yra lietuvių dailininkų kūriniai.

AUTOBUSŲ KELIAI LIETUVOJE

Daugiau kaip 2700 autobusų kasdien išvažiuoja Lietuvos keliais. Iš viso respublikoje yra 2220 keleivinių autobusų stočių, tarp kurių bendras kelio ilgis 123 tūkstančiai kilometrų. Per dieną keleiviniais autobusais pasinaudoja beveik du milijonai žmonių.

Vasaros metu į Palangą kasdien atvažiuoja ir išvažiuoja 85 tarpmiestiniai autobusai. Į Birštoną – 47, Druskininkus – 62. Kasdien iš Vilniaus tiesiog į gintarinę pajūrį išvažiuoja 8 autobusai, iš Kauno – 17, Panevėžio – 4, Šiaulių – 12. Savaitgaliais skiriami dar papildomi.

Iš Vilniaus tarprespublikiniais autobusais galima nuvažiuoti į Leningradą, Kaliningradą, Rygą, Taliną, Minską, Gardiną ir kitus miestus.

EKSLIBRISŲ PARODA BERLYNE

Berlyno valstybinėje bibliotekoje buvo suruošta iš Tarybų Lietuvos ekslibrisų paroda. Iškabinta per trys šimtai knygų ženklų, kuriuos sukūrė pusšimtis lietuvių dailininkų. Ta proga "Berliner Zeitung" rašė apie senus ekslibrisų meno papročius Lietuvoje ir apie šios mažosios grafikos kūrėjus.

LIETUVOJE NEUŽTEKTINAI PAGAMINAMA VAISTŲ

"Tiesoje" perspėjama, kad, ruošiant vaistus namie iš augalinės žaliavos, reikia būti labai atsargiems. Vaistų paruošimas turi savo ypatybes, kurios priklauso nuo augalinėje žaliavoje esančių medžiagų veikimo. Ypatingai ruošiant antpilus iš šalavijų, ramunėlių, mėtų, reikia žinoti, kad dalis biologiškai aktyvių medžiagų – fitoncidai, eteriniai aliejai ir kt. išgaruoja. Todėl užpylus žoles, indą reikia sandariai uždaryti. Erškėtrožių vaisių antpilas ruošiamas emaliuotame, o ne metaliniame inde, nes šių augalų pagrindinę gydomąją medžiagą vitaminą "C" metalas naikina.

Tenka tik apgailestauti, kad dar pasitaiško atvejų, kai ligoniai, teikdami pirmenybę vaistingiesiems augalams, perkasi jų turguje, kur parduodantys plačiai reklamuoja savo prekę, kaip universalę priemonę nuo visų ligų. Tokiais atvejais ne tik dažnai nusiviliama, bet apsirikus galima net pakenkti savo sveikatai. Reikalingos žinios, kurias turi tik medicinos darbuotojai.

Nuo senų senovės Lietuvos miškų uogos maitino ir gydė žmogų. Džiovintos avietės visais metų laikais padėdavo ir padeda į-

veikti persišaldymą. Mėlynės vartoja nuo pilvo negalavimų. Apdorotas ir šviežias spanguoles – apetitui gerinti. Pastaraisiais metais mokslininkai pastebėjo, kad mėlynių sunka gerina regėjimą, o spanguolės padeda išvalyti kraują.

KRAŠTOTYRA

Nuo 1963 m. Lietuvos paminklų apsaugos ir kraštotyros draugija jau išspausdino aštuntą knygą – straipsnių rinkinį, pavadintą "Kraštotyra". Šioje knygoje daugiau kaip penkiasdešimt žmonių iš įvairių respublikos rajonų ir miestų išspausdinę savo laisvalaikio surinktus duomenis apie gimtinės praeitį ir dabartį.

Knygoje nemažai straipsnių iš krašto kultūros raidos. A. Tyla supažindina skaitytojus su Rytų Lietuvos valstiečio bibliotekėle 19 a. pabaigoje. J. Buzas pateikia žinių apie Merkinės apylinkės Subartonių km. daraktorinę mokyklą, L. Vaitkunsienė aptaria senovės lietuvių moterų galvos papuošalus. J. Šaliavas supažindina su Žeimelio stalių, batsiuvių, mezgėjų, kailiadirbių ir kt. amatais. Apie Birštono apylinkių valstiečių baldus rašo A. Daniliauskas. M. Cilvinaitė skelbia pluoštelį Upynos ir kitų kaimo žmonių galvosūkių ir sąmojaus pavyzdžių. Nagrinėjama pasakų reikšmė vaikų auklėjime. Rašoma apie Žemaitės draugę B. Dvarionaitę, atsiminimai apie kompozitorių Švedą ir daug kitų straipsnių.

POEZIJA IŠ LIETUVOS

Kur yra?
Kur yra tas medis.
Ant kurio šakų dar gieda
Paskutinis vasaros paukštukas?
Kur yra tas namas.
Kuriame norėčiau vėlei
Per pačius šalčius užgimti
Ir pro langą akimis ieškoti
Būsimo savęs – laukų tyloj?
Kur yra tas lieptas,
Per kurį ateit galėtų
Pasilikęs aname krante.
Ariantis lig šiolei žemę po žeme
Mano tėvas?

Kur yra tie žingsniai –
Ir kieno – kurie pro šalį
Vedė vis ir vedė
Nemigą, marus, gaisrus?
Kur yra tos bangos,
Ant kurių dar supas
Nuo zenito saulės
Baltas tavo juokas?

Kur yra ta ašara,
dėl kurios visas naktis
Į save suvychiau –
Kad nušvistų liūdno akys,
Kur yra ledujai.
Už kurių kabinas
Lyg akli kačiukai
Mūsų baimės paskandinti
Niekam nesakyti žodžiai?

Kur yra ta valtis,
Į kurią išokus,
Man vis viena būtų.
Kur plaukiu – į priekį
Ar atgal?
Kur yra tos rankos.
Iš kurių net mirtį
Imti nebaisu?

Tonas Jakštas

LIETUVIAI RAŠYTOJAI ČEKŲ LEIDINYJE

Viena didžiausių Čekoslovakijos leidyklų – Prahos "Odeon" – 1977 m. pabaigoje išleido dviejų tomų Tarybų Sąjungos rašytojų žodyną. Pabaltijo literatūrų chronologijai nuo užuomazgos iki 1975 m. skirta 18 p. Įdomus kai kurių lietuvių literatūros reiškinių gretinimas ne tik su latvių, estų, bet ir su čekų literatūros duomenimis, bandymas ją parodyti platesniame akiratyje. Beveik visus lietuvių autorius šiame žodyne aprašė Adolfas Erhartas. Trijų gan ilgokų straipsnių autorius apie Donelaitį, dainas ir raudas yra geras senosios lietuvių literatūros ir tautosakos žinovas prof. Pavel Trost.

Žodyne lietuvių literatūrai skirta 132 straipsniai. Jis supažindina su 132 rašytojais ir dviem poetinės tautosakos žanrais. Palyginimui galima paminėti, kad ukrainiečių literatūrai skirta 191 straipsnis, latviams – 136, gudams – 126, estams – 72, gružinams – 53 ir t.t. Tur būt, nè viename už-

sienyje išėjusiame tokio pobūdžio žinyne nėra taip gausiai aprašyti lietuvių literatūros atstovai. Čekų leidinyje jie paminėti nuo M. Mažvydo iki M. Martinaičio. Redaktoriai nepašyškstėjo su lietuviais supažindinti iš įvairių meninių krypčių, o taip pat ir su praeities rašytojais: M. Mažvydu, M. Daukša, K. Širvydu, J. Bretkūnu, D. Kleinu. Išsamūs straipsniai apie K. Donelaitį, A. Baranuską, Maironį, Žemaitę ir kitus klaikus.

Iš lietuvių tarybinės literatūros platūs straipsniai skirti P. Cvirkaui, S. Nėriai, A. Vienuoliui, V. Mykolaičiui-Putinui, A. Venclovai, I. Simonaitytei, E. Mieželaičiui.

Leidinyje yra labai vertingas ir iš jo gali pasisemti žinių ne tik čekai ar kiti, bet ir lietuviai.

PAŽODŽIUI IŠ "TIESOS"

Šukė pieno puodelyje. Vaikas išgėrė pieną ir parodė mamai puodelio dugne nedidelę stiklo šukę. Nelemta šukė, atitrūkusi nuo aprūpėjusio aštraus pieno butelio kaklelio, galėjo pridaryti nemalonumų.

Neretai nusiperkame pieną buteliuose, kurie taip apdaužyti, kad pienas juose vos besilaiko. Kodėl jie neišbrokuojami, kodėl į tokius sukiužusius butelius pilamas pienas?

PUOSELĖJIMAS PAPROČIŲ

Daug žmonių pabuvoja Kaune, susipažįsta su pramonės bei kultūros pasisekimais. Svečiai patenkinti, kad miestas turi savo papročius. Vienas iš jų – varpų muzikos koncertai. Jau dvidešimt metų jų nuolatiniai atlikėjai – kompozitoriai Viktoras ir Giedrius Kuprevičiai. Klausytojai priprato ir prie vasaros vakarinių koncertų sekmadieniais.

Deja, praėjusią vasarą kauniečiai šių koncertų jau negirdėjo. Keletą mėnesių varpų muzikos koncertų iš viso nebuvo. Viktoras Kuprevičius sirgo, o sūnus Giedrius neturėjo laiko. Keista, kad ligi šiol nebuvo pagalvota apie pamainą.

Papročiai gimsta labai iš lėto. Jų sužlugdymas yra neleistinas apsileidimas.

IŠ KAUNO

Užsiminus apie Kauną, sunku iškęsti nepasiteiravus, kada bus reikiamai sutvarkytas 15 a. architektūros paminklas – šv. Jurgio bažnyčia. Prie pastato prilipdyta sargo būdelė, o aplink primėtyta įvairių dėžių. Panašiai "apipavidalinta" ir Kauno pilis, kurios sienos vis irsta. Pietvakarių bokšte atsirado šiukšlynas, o po artilerijos barbakana landžioja vaikai. Apie pilį augančiuose krūmuose vasarą girtuokliuojama.

TRUMPAI IŠ VISUR

- Lietuvių Rašytojų draugijos 1000 dol. premija (mecenatas Lietuvių fondas) paskirta poetei Danguolei Sadūnaitei už eilėraščių rinkinį "Baltas ievos medis".

- Leningrado stačiatikių metropolito rūpesčiu Sov. Sąjungoje išleistos dvi įvairių kompozitorių religinės plokštelės. Ar su jomis nebus taip, kaip su lietuvišku Naujuoju Testamentu, kurio išleista tiek mažai, kad tik nedaugelis galėjo įsigyti?

- Penkiuose kontinentuose yra 47 katalikų universitetai: 19 Lotynų Amerikoje, 17 Europoje, 6 Šiaurės Amerikoje, 4 Azijoje, vienas Afrikoje. Kolegijų ir kitų aukštųjų mokyklų yra irgi nemažas skaičius.

- Į Popiežišką mokslų akademiją įstojo: Nobelio laureatas, virologas, Massachusetts technologijos instituto profesorius David Baltimore; Nobelio laureatas, Cambridge univ. prof. indas Har Gobind Khorana; Nobelio laureatas vokiečių Feodor Lynen, Miuncheno ląstelių tyrimo instituto direktorius; Nobelio laureatas danas Aage Bohr, pasižymėjęs atradimais fizikos srityje; Paryžiaus univ. fizikos prof. Andre Blanc-Lapierre; mikrobiologe, Čekoslovakijoje gimusi, Brazilijoje dirbanti Hohanna Dober-einer; australas mokslininkas Sir Albert William Liley, negimusių kūdikių fiziologijos specialistas; brazilas genetikos prof. Crodowaldo Pavan, dėstęs Sao Paulo universitete; kosminių skridimų biologinių aspektų tyrėjas Massachusetts technologijos

univ. prof. Alexander Rich; čekų kilmės kanadietis Kalifornijos technologijos univ. psichologijos prof. Karl Wiesner ir dar du italai profesoriai: Giuseppe Colombo ir Giuseppe Moruzzi.

- JAV teologų sąjungos pirmininku yra išrinktas jėzuitas kun. Avery Dulles.

- Kun. Joseph Bragotti, vadinamų Veronos tėvų žurnalo redaktorius, išvyko į Ugandą redaguoti tos pačios vienuolijos mėnesinį krikščioniškojo formavimo žurnalą. Jis pasiryžęs dirbti, nežiūrint to krašto diktatoriaus Amino vykdomo krikščionių persekiojimo.

- Teroristai Rodezijoje nužudė du misijonierius: brolių Peter Edmund Geyermann, 38 m., ir brolių Andrew George von Arx, 45 m.. abu Marihill vienuolijos nariai. Misijos rektorius kun. Angelman Dylong teroristų sužeistas šūviu į galvą. Misijoje yra mišri baltųjų ir negrų mokykla.

- Du paminklai, skirti pagerbti atminimą nužudytų negimusių kūdikių, bus pastatyti Portsmouthe, Ohio. Įrašas parinktas toks: "Atminti šešis milijonus kūdikių, kurie tapo aukomis JAV Aukščiausio teismo sprendimo iš 1973 m. sausio 22 d. Sprendimas davė teisę be teismo žudyti nekaltus asmenis, laukiančius gimimo".

- Japonijoje katalikų ir protestantų mokslininkai jungtinėmis jėgomis išvertė į japonų kalbą Naująjį Testamentą. Tas darbas užėmė 13 metų. Bus išleista ši rudenį.

- Švč. Širdies kongresas įvyks rugsėjo 13-17 d. Hazletone, Pa., JAV-se.

- JAV-se nemoterystėje negrų naujagimių 1976 m. buvo 50,3% – beveik dvigubai, palyginus su 1965 m., baltųjų nelegalių gimimų 1976 m. buvo 7,7% – beveik dvigubai daugiau negu 1955 m., kada tokių gimimų tebuvo 4%.

- Paulius VI, kalbėdamas į 20 JAV vyskupų, atvykusių į Vatikaną, ragino sustiprinti pamaldumą į Švč. Sakramentą, keliant tą reikalą pamoksluose ir kitomis progomis.

- Rumunai rytų apeigų katalikai Čikagoje paminėjo 30 m. sukaktį nuo to, kaip jų tėvynėje pradėta persekioti Bažnyčia: 1948

m. buvo uždrausta rytų apeigų katalikybė, įkalinti 6 vyskupai, tūkstančiai tikinčiųjų ir dvasiškių, atimta nuosavybė, verčiant 1,6 mil. bizantinų rytų apeigų rumunų katalikų jungtis su komunistinės vyriausybės kontroliuojama stačiatikių bažnyčia.

- Paulius VI birželio 21 d. atšventė 15 m. popiežiavimo sukaktį. Ta proga išreiškė susirūpinimą, kad tik žmonija atsisakytų atominio sunaikinimo. Savo žodyje popiežius taip pat pasidžiaugė, kad Šv. Sosto diplomatinės pastangos yra sėkmingos. Ragino tautas susilaikyti nuo ginklavimosi rungtynių. Apgailestavo, kad vyksta žudynės, priespauda, kovos. Pažymėjo, kad jo paties tikslas yra įgyvendinti Vatikano II suvažiavimo nutarimus. Popiežius kalbėjo į susirinkusią 9000 žmonių minią. Dabar popiežius Paulius VI turi 80 metų. Yra gimęs 1897 m. rugsėjo 26 d. Concesio vietovėje, Italijoje.

- JAV Kolumbo vyčiai per 1977 metus įvairiose vietovėse yra per 7 milijonus valandų pašventę dirbdami savo aplinkoj su jaunimu, ligoninėse, našlaitynuose ir įvairiuose bažnytiniuose darbuose. Be to, jie suaukojo 20,5 mil. dolerių labdaros ir kitiems geriems tikslams. JAV-se Kolumbo vyčių yra netoli 800 skyrių.

- Libano krikščionys išgyvena daug pavojų. Birželio 28 d. buvo užpultas vienas krikščionių kaimas ir jame nužudyti 22 žmonės.

- Du vokiečių jėzuitai Rodezijos misijonieriai: kun. Gregor Richter, 42 m., ir brolis Bernard Lisson, 69 m., buvo sukilėlių birž. 27 d. nušauti misijų ligoninėje. Tuo būdu birželio mėnesį komunistų treniruoti negrai partizanai Rodezijoje nužudė net 15 misijonierių ir jų šeimų narių. Dauguma buvo nekatalikų misijonieriai. Nužudytasis brolis Lisson jau buvo darbavęs misijose net 40 metų.

- Čikagoje įsteigiamas kurčių katalikų centras. Tai St. Hedvigs Mission, 2441 N. Washtenaw.

- Juozas Šileikis 1977 m. gruodžio 21 d., nepaisydamas jokių pavojų, Lietuvoje iš Šiaulių ant savo pečių nunešė didžiulį kryžių į Kryžių kalną.

“LAIŠKŲ LIETUVIAMS” KONKURSAS

Dvidešimtojo “Laiškų lietuviams” konkurso tema: **Geras draugas — retas paukštis**. Straipsnis turi būti ne ilgesnis kaip 3000 žodžių, pasirašytas slapyvardžiu ir, įdėjus atskirame vokelyje savo tikrąją pavardę, adresą bei telefoną, atsiųstas redakcijai iki 1979 m. vasario mėn. 1 dienos. Galima rašyti ir beletristine forma.

Skiriame keturias premijas. I — 150 dol. (mecenatas dr. Leonas Kriaučeliūnas), II — 100 dol. (mecenatai Bronė ir Jonas Veselkai), III — 75 dol. (mecenatai: 50 dol. Bronė ir Pranas Vitai, 25 dol. Vincas Kuliešius), IV — 50 dol. (mecenatė Stefanija Rudokienė).

Konkursui atsiųsti straipsniai tampa redakcijos nuosavybe ir gali būti spausdinami “Laiškuose lietuviams”.

ATSIŪSTA PAMINĖTI

LIETUVOS KATALIKŲ BAŽNYČIOS KRONIKA. IV tomas. Po-grindžio leidinys, nr. 23-31. Išleido Katalikų Bažnyčios Kronikoms leisti sąjunga, 6825 S. Talman Ave., Chicago, Ill. 60629. Viršelis ir iliustracijos sesers Mercedes. Kaina — 4 dol. minkštais viršeliais, 6 dol. — kietais.

CHRONICLE OF THE CATHOLIC CHURCH IN LITHUANIA, No. 17, 18. Išleido Amerikos Kunigų Vienybė, 351 Highland Blvd., Brooklyn, N.Y. 11207. Išvertė kun. K. Pugevičius.

Sesuo Ona Mikailaitė. ESAME DIEVO ŠEIMA. Religiniai pratimai 7-11 metų vaikams. Išleido JAV LB Švietimo taryba 1978 m.

Sesuo Ona Mikailaitė ir Antanas Saulaitis, S.J. PRATIMAI RELIGINIAIS KLAUSIMAIS. 12-18 m. jaunimui. Išleido JAV LB Švietimo taryba 1978 m. Pirmojo puslapio vinjetė — Algirdo Kurausko (paskolinta iš “Laiškų lietuviams”). Šias abi knygeles išleisti padėjo Lietuvių Fondas ir Lietuvių Religinė šalpa.

Nuoširdžiai dėkojame “Laiškų lietuviams” rėmėjams

100 dol. auokojo Rytas ir Aušra Babickai.

30 dol. auokojo G. Rugienis.

25 dol. auokojo J. Toliušis.

22 dol. auokojo G. Janula.

20 dol. auokojo N. Gailiūnienė.

Po 14 dol. auokojo S. Labanauskienė ir J. Klimas.

Po 8 dol. auokojo: J. Raišienė, P. Burokas, V. Damašienė, I. Bor-gogni, J. Rejeris, M. Valiukėnas, M. Manomaitis, A. Gylienė.

LAIŠKAI LIETUVIAMS — Tėvų Jėzuitų leidžiamas religinės ir tautinės kultūros mėnesinis žurnalas. Redakcinė kolegija: Juozas Vaišnys, S.J. (atsak. red.), Antanas Saulaitis, S.J., Anicetas Tamošaitis, S.J. Redakcijos nariai: Danutė Bindokienė, Algirdas Grigaitis, Vytautas Kasniūnas, Nijolė Užabalienė, Danutė ir Gediminas Vakariai. Administratorė — Aleksandra Likanderienė. Viršelis ir skyrių vinjetės — Jūratės Eidukaitės-Okura. Adresas: 2345 W. 56th Street, Chicago, IL 60636. Telefonas 737-8400. Nekalto Prasidėjimo Šv. Marijos Seserų spaustuvė, Putnam, CT 06260. Metinė prenumerata — 6 dol., atskiras numeris — 60 centų.